

Alman İmparatorluk Donanmasının Kuruluşunun Alman İngiliz Siyasi İlişkilerine Etkisi Üzerine Değerlendirme

An Assessment of the Impact of the Establishment of the German Imperial Navy on German-British Political Relations

Çağrı PALA*

Özet: II. Wilhelm'in iktidarı elde etmesi sonrasında emperyalizmin artan önemi ile Alman dış politikası, Bismarck döneminin aksine statükonun korunmasına dair tutumundan vazgeçerek dış ilişkilere ve silahlanma mücadelesine yansıdı. Dünya güçleri ile rekabet edebilmek için Avrupa sınırlarının dışına açılmak ve değişen dünya politikasını Alman donanmasına uygulamak askeri bir strateji olarak benimsendi. Alman milletinin geleceğini denizlerde gören Wilhelm, Donanmada köklü ıslahat programları oluşturuldu. Bu sebeple deniz stratejilerine dayanan kıyı savunma amacıyla tasarlanan torpido botların aksine dünyanın saygınlığını kazanacak, Alman sömürgelerini savunacak ve açık denizlerde Alman şileplerini koruyacak bir donanma inşası gibi dünya politikası güden bir donanma; yeni Alman dış politikası için vazgeçilmez bir unsurdur. Alman savaş gemilerinin yurtdışındaki yeni harekât tarzlarına ait planlamalar bizzat Wilhelm'in politikası kapsamında tertip edilmekteydi, Wilhelm, yurtdışındaki gemilerin istisna haller dışında savaş durumunda olmasını ve kruvazör savaşına katılmasını emrediyordu. II. Wilhelm'in "*Drang Nach Osten*" politikası ile yayılmacı bir dış siyaset takip ederek doğuya eğilim göstermesi Almanya'nın bir dünya gücü olarak günden güne güçlenen konumu ile birleşince İngiltere'yi Kral Edward'ın adıyla anılan yeni bir politika başlatmaya teşvik etti. Ancak bu politika Almanların zihninde kısırtıcı bir etki yarattı. Almanya, Kral Edward'ın etkinliğinde saldırgan bir ruh gördü. Bu sadece Almanya'nın prestijini, dünya siyasetindeki konumunu daha da sağlamlaştırma ve emperyalizmde ısrar etme kararlılığını güçlendirdi. Eşi benzeri görülmemiş askeri zaferlerin yarattığı ve muazzam bir ekonomik yükselişle daha da artan Alman güç bilinci, İngiltere'nin karşı hamlesinde yeni bir kaynak buldu.¹ Diğer yandan Alman Deniz stratejisinin temeli "Risk Gedanke"(Risk Teorisi)'den hareketle temelde büyük deniz gücüne sahip düşmanlara karşı bir savaş durumunda düşmanın tüm vurucu güçlerini Alman Donanmasına karşı yoğunlaştırmasına neden olacak tehlikeler içerecekti. Teori hedefte Alman filosunun yenilgisi karşısında düşmanın siyasi konumunu açıkça tehdit ediyordu. Açıkça İngilizlerin

Abstract: With Wilhelm II's rise to power and the increasing importance of imperialism afterwards, German foreign policy, in contrast to the Bismarck period, was reflected in foreign relations and the struggle for armaments. In order to compete with the world powers, it was adopted as a military strategy to expand beyond the borders of Europe and to apply the changing world policy to the German navy. Wilhelm, who saw the future of the German nation in the seas, established radical reform programmes in the Navy. For this reason, unlike the torpedo boats designed for coastal defence based on small-sized naval strategies, a navy pursuing a world policy such as the construction of a navy that would gain the respect of the world, defend German colonies and protect German freighters on the high seas was an indispensable element for the new German foreign policy. The planning of the new mode of operation of German warships abroad was organised in the context of Wilhelm's policy. Wilhelm ordered the ships abroad to be in a state of war and to participate in cruiser warfare, except in exceptional cases. Wilhelm II's policy of 'Drang Nach Osten', an expansionist foreign policy with a tendency towards the east, combined with Germany's strengthening position as a world power, encouraged Britain to initiate a new policy named after King Edward. However, this policy had a provocative effect on German minds. Germany saw an aggressive spirit in King Edward's activity and this only strengthened Germany's determination to further consolidate its prestige and position in world politics and to persist in imperialism. The German consciousness of power, created by unprecedented military victories and further enhanced by a tremendous economic upswing, found a new source in the British counter-move. On the other hand, the basis of German naval strategy would involve dangers to the extent that in the event of a war against an enemy with the greatest naval power, the enemy would jeopardise its position to the extent of concentrating all its striking forces against the German Navy. In principle, even if the enemy fleet managed to meet it with a considerable superiority in strength, the defeat of a strong German fleet would so weaken the enemy that, despite any victory he might achieve, his own position in the world

* Doktora Öğrencisi, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı. 0009-0004-0441-2181 | cagripala1989.c@gmail.com

Bu makale, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalında hazırlanan, II. Wilhelm Dönemi Alman Donanmasının Teşekkülü ve Osmanlı Bahriyesinde Alman Nüfuzu (1888-1918) Doktora Tezinden meydana getirilmiştir.

denizlerdeki üstünlüğüne karşı yöneltilen bu açık dil, 1904' yılından itibaren askeri rekabete zemin hazırlarken iki süper güç arasında Birinci Dünya Savaşı (1914-1918) ile sonuçlanan bir silahlanma yarışına yol açtı. Alman Donanmasının faaliyet göstermesi Alman ve İngiliz rekabeti kapsamında Cihan Harbine giden yolda dönem kaynaklarına ne şekilde yansımıştı? Bu makalede, 1871 ile 1918 yılları arasında Alman donanmasının gelişimi hakkında bilgiler verilerek Donanmanın gelişimine ilişkin beklentiler, hayal kırıklıkları ve bu algılara verilen önemi incelemektedir. Dolayısıyla incelenen dönem, Alman denizcilik politikasının başlangıcını, 1900'lerde Reichsmarineamt'ın yükselişi ve Birinci Dünya Savaşı'nı kapsamaktadır. Çalışma, Donanmadan Sorumlu Devlet Bakanı Alfred von Tirpitz'in dönemindeki denizcilik tarihini, savunucularının nihayetinde gerçekleştiremeyecekleri bir planlama projesi olarak analiz etmektedir.

would no longer be secured by an adequate fleet. This explicit language, clearly directed against British superiority at sea, set the stage for military rivalry from 1904 onwards, leading to an arms race between the two superpowers that culminated in the First World War (1914-1918). How was the activity of the German Navy reflected in the sources of German and British rivalry on the road to the First World War? This article analyses the expectations, disappointments and the importance given to these perceptions by providing information about the development of the German Navy between 1871 and 1918. The period therefore covers the beginnings of German naval policy, the rise of the Reichsmarineamt in the 1900s and the First World War. The study analyses naval history during the reign of Alfred v. Tirpitz, Minister of State for the Navy, as a planning project that its proponents ultimately failed to realise.

Anahtar Kelimeler: II. Wilhelm, Tirpitz, Alman Donanması, Kiel, Wilhelmshaven, İngiliz Donanması.

Keywords: Wilhelm II, Tirpitz, German Navy, Kiel, Wilhelmshaven, British Navy.

Giriş

Birinci Dünya Savaşı'nın tarihine ilişkin araştırmaların Türkiye'de savaşın başlangıç ve sonuna odaklanması siyasi bağlamda meydana gelen savaşın baskısı altındaki ekonomik sorunlar, donanma politikaları ve Deniz silahları rekabetindeki gelişmelerin ihmal edilmesine neden olmuştur. Bugün Alman Bundesarchiv (Alman Federal Arşivi) kısmının Norddeutscher Bund und Deutsche Reich (Kuzey Almanya Birliği ve Alman İmparatorluğu) (1867/1871-1945) bölümünde bulunan Militär (Askeri) adı altında Preussische und Kaiserliche Marine (Prusya ve İmparatorluk Donanması) departmanına ait birçok evrakın çevrimiçi olarak araştırmacının hizmetine sunulmuş olması çalışmaların boyutlarını çeşitlendirilmesi bağlamında önemli yer tutacaktır. 19. yüzyıldan itibaren İmparatorluğun deniz gücünü tamamlayıcı unsuru olarak görülmesi Almanya ve İngiltere'nin politikalarını karakterize eden silahlanma yarışının Birinci Dünya Savaşı'na giden sürecinde en önemli nedeni oldu¹. Diğer taraftan Almanya'nın geleceğinin denizlerde bulunduğu dair olan inanç karşısında İngiltere, Almanların böyle bir hayali gerçekleştirmesi durumunda kendi geleceğinin ciddi bir şekilde tehlikeye gireceği gerçeği karşısında İngiltere ve Almanya arasında var olan yabancılaşıma, Almanya'nın denizcilik politikalarından ve Almanya'nın ticari ve siyasi saldırganlığından kaynaklandığı düşünüldü². İngiltere'nin denizcilikteki üstünlüğünü sürdürmesi ulus olarak varlığının garantisi idi. Bu sebeple kendi üretimindeki ürünler için dünya pazarlarını açık tutması ve fabrikaları için hammadde ve işçilerini kendi kıyılarına getirmesini sağlayacak araçları tasarlamak ve sürdürmek onun kaderi olarak tanımlandı.

Alman siyasi birliğinin tamamlanmasına değin yüzyıllar boyunca, Almanya olarak belirlenen sınırların bir ülke ya da devletten çok kültürel ve siyasi bir bölge olarak tanımlanması burada birçok güçlü devletin güç ve etkisini arttırma mücadelesi vermesine sebep oldu³. Prusya'nın Almanya'da denetim sağlama politikası, milli politika ve hissiyatın yükselmesine ve Alman ulus-devlet oluşumunun kaçınılmazlığına katkı sağlıyordu. Bu gelişmelerin merkezinde Jena Muharebesi'nin Alman toplumu üzerinde büyük etkisi oldu. Muharebe neticesinde başlatılan istila Alman milli uyanışının başlangıcı

¹ Klaus Hildebrand, "Reich - Großmacht - Nation: Betrachtungen zur Geschichte der deutschen Außenpolitik 1871-1945", Historische Zeitschrift 259, no. 1 (1994): 369-390.

² Oscar Albert Marti, M.A., The Anglo-German Commercial and Colonial Rivalry a Cause of The Great War, The Stratford Company, Publishers, Boston 1917, 7.

³ John Breuilly, Avusturya, Prusya ve Almanya'nın Oluşumu 1806-1871, çev. Ali Selman (İstanbul: İletişim Yayınları, 2019), 171-172.

olacaktı⁴. Prusya'nın 1864 yılında Avusturya ile birlikte Danimarka'ya karşı yürüttüğü savaşla başlayıp 1866 yılında ise Avusturya'ya ve daha sonra 1870-1871'de Versailles'de Fransız birliklerine karşı gerçekleştirdiği iki savaş Alman tarihinde “Birleşme Savaşları” olarak tanımlandı⁵. Fransız ordusunun yenilgiye uğratılması militarist yapının ağır bastığı Almanya'nın Demir ve Kan (Blut und Eisen) parolası ile vermiş olduğu büyük mücadelelerin sonunda siyasi birliğini temin etmesini sağlamış, Avrupa diplomasisini ve siyasi dengelerin yapısını değiştirmişti⁶. Siyasi bağlamda bu milli birlik için denebilir ki; *“Dünyada hiçbir devletin kuruluşu, Almanya'nınki kadar başlangıçtan itibaren milletlerarası politikaya bu denli büyük ölçüde etki yapmamıştır”*⁷. Bu gelişmelerle Alman milli birliğinin tesis edilmesi donanmanın gelişiminde en önemli gelişmelerden biri olarak karşımıza çıkmıştır. 1904 yılından itibaren iki ülke arasında meydana gelen askeri rekabet ortamı Almanya ve İngiltere'yi birbirinden uzaklaştırdığı gibi I. Dünya Savaşı'nın çıkmasındaki en önemli sebeplerin başında gelecekti⁸.

Alman donanması coğrafi ve jeostratejik etkenlerin sonuçlarına bağlı olarak Avrupa tarihinin epey geç döneminde ortaya çıkmıştı⁹. Alman Donanmasının ilk adımı olarak Kutsal Roma Germen İmparatorluğu döneminde Büyük Karl, kıyı bölgelerini Frisenlerin, Normanların ve Mauerlerin tehdidine karşı korumak amacıyla küçük kıyı birlikleri oluşturdu. 17 yüzyılda Alman nüfusunun büyük kırımına sebep olan Otuz yıl savaşlarının sonunda Hansa'ya bağlı Hamburg, Bremen, Lübeck ve Rostock gibi liman kentleri büyük donanmalarını kaybetmelerinin yansısı Prusya'nın da denizcilik ile pek ilgisinin olmaması Alman donanmasının gelişimini olumsuz yönde etkileyen gelişmeler olarak baş gösterdi. Alman donanmasının kuruluş problemi General von Radowitz gibi donanmanın ulusallığından yana olan düşünürlerin girişimleri neticesinde yeniden tesis edilecekti. Radowitz, Haziran 1848 tarihinde verdiği demecinde; *“Efendiler, Almanya'nın bütünlüğünü tesis etmek istiyoruz; bu bütünlüğün bir Alman donanmasının oluşturulması kadar Almanya içinde ve dışında bu kararı aynı ölçüde ilan eden bir işareti yoktur”* diyerek donanmanın önemine vurgu yaptı¹⁰.

Radowitz'in girişimlerinin sonucu olarak Alman ulusal meclisi donanma için uygun gemilerin satın alınmasını onaylayarak Kaptan Rudolf Brommeni'yi filo komutanlığına getirmesi ile Alman donanmasının gelişimi alanında ilk adım atılmış olmasına rağmen 1871'de Alman ulus devletinin kuruluşu donanmanın halkın beklentilerini karşılamaması nedeniyle hayal kırıklığı ile başladı¹¹.

21 Kasım 1871'de Şansölye Bismarck, Devlet Bakanı Delbrück, Savaş Bakanı Kont v. Roon, Koramiral Jachmann, Amiral Jacobs, Yüzbaşı Teğmen Hensel, Devlet Bakanı v. Lutz, Müsteşar Schmalz (Saksonya) ve Başkan Dr. Simson başkanlığında gerçekleştirilen toplantı gündeminin ilk maddesi Alman İmparatorluğu'nun (denizcilik idaresi) bütçesi üzerindeki müzakereler üzerine gerçekleşti¹². Genel görüşmede Meclis öncelikle Reichstag'a, 1867'de sunulan İmparatorluk Donanması'nın kuruluş planına atıfta bulunarak, planın ne derecede uygulandığı ve tam olarak gerçekleştirilmesi için hala hangi fonlara ihtiyaç duyulduğu, hususunda ayrıntılı bir memorandum sunulmasını talep etti¹³. Yapılan görüşmeler neticesinde 1867 donanma kuruluş planına ve bunun için öngörülen yıllık ortalama 8 milyarlık Reich markına atıfta bulunularak: 1871 yılı itibarıyla planlanan savaş limanlarının, barajların ve tahkimatlarını

⁴ Erol Akcan, İttihat Terraki Fırkası'nın Paramiliter Gençlik Kuruluşları (Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2015), 16.

⁵ Monika Wienfort, Prusya Tarihi, çev. Arif Ünal (İstanbul: Runik Kitap, 2020), 81.

⁶ Kan ve Demir düşüncesi, ilk kez Otto von Bismarck'ın 30 Eylül 1862'de Prusya Temsilciler Meclisi ile gerçekleştirdiği Bütçe komisyonu toplantısında ifade edilmiş olup daha sonrasında Almanya'nın siyasi birliğini sağlamasındaki yegâne parola haline gelmiştir.

⁷ Fahir Armaoğlu, 19. Yüzyıl Siyasi Tarihi (İstanbul: Alkım Yayınevi, 2010), 438.

⁸ Armaoğlu, 19. Yüzyıl Siyasi Tarihi, 669.

⁹ Enver Ziya Karal, Osmanlı Tarihi VIII: Birinci Meşrutiyet ve İstibdat Devirleri (1876 - 1907) (Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1995), 167.

¹⁰ Jürgen Rhades, Die Deutsche Marine In Vergangenheit und Gegenwart (Minden/Westfalen: Wilhelm Köhler Verlag, 1967), 11.

¹¹ Kölnische Zeitung, 1803-1945, 20 Marz 1884.

¹² Marti, The Anglo- German Commercial and Colonial Rivalry a Cause of The Great War, 24.

¹³ Jonathan Steinberg, Bismarck, çev. Hakan Abacı (İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, 2020), 324.

tamamlanması için hala ne kadar harcama yapılması gerektiği, gemi inşası için ne kadar fon kaldığı ve bunların şimdiye kadar edinilen deneyimler ışığında nasıl kullanılacağı dair tartışmaların sonrasında Dr. Wehrenpfennig, donanmanın gelişiminden bu yana taşıdığı öneme, özellikle de son savaşlarda oynadığı role vurgu yaparak Avrupa savaşlarının en önemlilerinde, devletlere ait filoların operasyonlarını savaşların başarısıyla karşılaştırdı¹⁴. Bunu, 1867 tarihli donanma kuruluş planının aydınlatılması ve o tarihten bu yana tamamlanan ya da başlatılan liman ve gemi inşaatlarının listelenmesi takip ediyordu¹⁵.

Bu gelişmeler karşısında İmparatorluk donanması ulusal bir sembol haline gelmişti. Dolayısıyla Alman donanması onun için iç ya da dış politikanın hesaplanmış bir unsuru değil, İmparatorluk ihtişamının romantik bir amblemiydi. Dışişleri Devlet Sekreteri Bernhard Ernst von Bülow (1849-1929) donanmanın gelişimi hakkında şunları belirtti, “Wilhelm kendisini, İngiltere’ye doğru barışçıl bir ziyaret için yelken açan görkemli Alman filusunun köprüsünde görmekten başka bir şey istemiyordu. İki filo yan yana yelken açacak, iki hükümdar ülkelerinin amiral üniformaları içinde savaş gemilerinin kaptan köşkünde birbirlerini selamlayacaktı. Protokole uygun bir şekilde kucaklaştıktan sonra, Cowes’taki gala yemeğinde kimin en içten konuşmayı yapabileceğini görmek için birbirleriyle yarışacaklardı”¹⁶.

Bülow’un öne sürdüğü ifadeler karşısında Wilhelm de İngilizler kadar güçlü ve büyük bir donanma inşa etme fikrine çocuk yaşlarında kapıldığını belirtmekten çekinmedi. Kayzer çocukluğundan beri bir "donanma hayranıydı". Büyükannesi Kraliçe Victoria onu küçük bir çocukken İngiliz donanmasının bir deniz tatbikatını izlemeye götürdüğünde bu durumdan derinden etkilenmişti. 22 Kasım 1873’te son Alman gemisi olan "Preussen"’in denize indirilişine tanık olduğu sırada Almanya’nın İngiltere’ninki gibi bir donanmaya sahip olacağı günün hayalini kurmaya başladı. İngiliz Kraliçesi’nin torunu olarak Kraliyet Donanması’nda fahri amiral yapılan Wilhelm, gemiler tarafından büyülendi¹⁷.

1. Brandenburg Filosundan İmparatorluk Donanmasına

Görkemli, enerjik ve prestijli bir Alman donanması kurmak için durmaksızın çalışan II, Wilhelm donanmanın daha önceki dönemlerdeki görkemli öncüllerini örnek alarak kendine donanma planları tesis etti¹⁸. 8. yüzyıldan 10. yüzyıla kadar Vikingler ve 13. yüzyıldan 15. yüzyıla kadar Hansa dönemi onun donanma oluşturma stratejisindeki temel dayanağı idi. Alman İmparatorluğu’nun çekirdeği olan Brandenburg-Prusya, Hansa döneminde önemli bir rol oynamamış olmasına rağmen İmparatorun tercihi atalarından biri olan Büyük Elektör I. Friedrich William’dan yana oldu¹⁹. Onun yönetimi altında (1640-1688) Brandenburg ve Prusya birleşti. İsveç ve Polonya’ya karşı birkaç savaşta, önce bir ülkeyle sonra diğeriyle ittifaklar kurarak 1660’ta Prusya üzerinde egemenlik kazanmayı başardı. Prusya ile Elektör ayrıca birkaç limanın kontrolünü de elinde tutuyordu. Brandenburg-Prusya’yı büyük bir güç haline getirme arzusundaydı ve bu nedenle bir filo inşa etme fikri doğdu, çünkü Seçmen’in dediği gibi: “*Denizcilik ve ticaret bir bütçenin en asil sütunlarıdır, tebaa yiyecek ve rızkını hem denizden hem de karadaki imalathanelerden elde eder.*” Denizcilik geleneği Brandenburglulara yabancı olduğu için, Elektör ilk adım olarak sadık bir müttefik olan Birleşik Hollanda Cumhuriyeti’nden yardım istedi. Muhtemelen gerekli bilgiye ve paraya sahipti de 1675’te Polonya ile İsveç arasında bir başka savaş patlak verince, Friedrich

¹⁴ Kölnische Zeitung, 28.11.1876, Mittwoch.

¹⁵ Heinrich August Winkler, Der Lange Weg nach Westen Deutsche Geschichte vom Ende des Alten Reiches bis zum Untergang der Weimar Republik, Band 1, (München: Beck, 2010), 272.

¹⁶ Felix Boh, Unsere Zukunft Liegt auf dem Wasser, Kaiser Wilhelm und die Marine (Dresden: Buchdruckerei der Kamerad, 1899), 14.

¹⁷ Richard L. Wyckoff, “The Anglo- German Naval Race” (Master Thesis, Florida Atlantic University Boca Raton, 1972), 4.

¹⁸ BArch MA, RM38/126, 4.

¹⁹ I. Friedrich Wilhelm (1640-1688), Elektör unvanını aldığı anda 20 yaşında olmasına rağmen büyük atılım gerçekleştirerek topraklarının zenginliklerini canlandırmaya ve devleti yeniden ayağa kaldırmak için büyük gayret gösterdi. 1680 yılına gelindiğinde Brandenburg uluslararası üne mensup orduya ve Baltık denizinde bir donanmaya sahipti. Colin Storer, Weimar Cumhuriyeti’nin Kısa Tarihi, çev. Sedef Özge, (İstanbul: İletişim Yayınları, 2022), 22.

William Middelburg'lu Benjamin Raule'ye yirmi adet teminat mektubu vermek suretiyle karşılığında altı fırkateyn, bir 'fluit' ve bir huker teslim aldı. Brandenburg'un İsveç'le savaştığı sırasında, elli küçük gemi sonunda Elektör'ün kırmızı kartalı altında Hollandalı Amiral Cornelis Tromp'ın komutasında yelken açacaktı²⁰.

Yaşanan gelişmeler karşısında Alman vatanseverler her zaman donanmanın yetersizliğine dair bu eksikliği acı bir şekilde hissetmiş ve yakınmışlardı. Şarlman bile korsanları cezalandıracak gemileri olmadığı için öfkeyle ağlamış imparator II. Ferdinand ise Alman denizlerini bağımsızlığa kavuşturmak için Georg Ludwig von Schwarzenberg aracılığıyla 1628'de Hanfestädten'e yaptığı talepte, *“Böyle Alman ulusu kadar büyük, kalabalık, kavgacı ve güçlü bir ulusun Kendi denizlerinde ve nehirlerinde, kendisiyle kıyaslanamayacak başka halklar tarafından hak ve hukukunun dikte edilmesine izin vermesi Alman ulusunun katlanacağı bir durum değildir”* diyerek Alman donanmasının önemine vurgu yapmıştır²¹.

Almanya'nın bir filo inşa etme planları siyasi gelişmelerin nedenlerine bağlı olarak uzun bir süre çekmecede kayboldu ve sonraki 150 yıl boyunca denizcilik politikasından neredeyse hiç söz edilmedi. Büyük Frederick'in (1740-1786) ticaret gemileri inşa ettirme ve bir ticaret şirketi kurma girişimleri pek başarılı olmadı. Napolyon Savaşları sırasında Brandenburg-Prusya'nın bağımsız bir devlet olarak kalıp kalmayacağı bile bir süre için şüpheliydi. Bir imparatorluk donanması oluşturmak için bir sonraki ciddi çaba 1848'de gerçekleşti²². Almanya'nın birleşmesini görüşmek üzere tüm Alman eyaletlerinden delegelerin hazır bulunduğu Frankfurt Parlamentosu sırasında, bir donanma komisyonu da atandı. Kral Frederick William III'ün yeğeni Prusya Prensi Adelbert'in önderliğinde komisyon üyeleri 20 savaş gemisi ve 40 kruvazörün inşası için iddialı bir plan geliştirdi. Bunların hepsinin yabancı personel (İngiliz, Hollandalı, Danimarkalı ve İsveçli) tarafından kullanılması gerekiyordu çünkü Almanya'da çok az denizci vardı. Sonuç olarak Prusya bazı gemiler satın aldı ve Adelbert 'Prusya Kıyıları Amirali' olarak adlandırıldı²³. Takip eden yıllarda Alman siyaseti yine denizleri gözden kaçırdı. Reformlar ve ordunun büyütülmesi daha önemli görülüyordu. Hatta 1871'de, Fransa'ya karşı kazanılan ikna edici zaferin ardından, Prusya Kralı I. Wilhelm yeni Alman İmparatorluğu'nun (İkinci Reich) İmparatoru ilan edildiğinde ordunun subayları donanmadan sorumluydu. Alman donanması hala ikincil konumdaydı. Deniz Kuvvetleri Komutanı General von Stosch'un (1872-1883) yönetiminde yeniden bir filo inşa edilmeye başlandı. Von Stosch'un kariyeri, Şansölye Bismarck ile çeşitli vesilelerle çatışmaya girmesinin ardından 1883 yılında sona erdi. O dönemde Alman filosu Fransa ve İngiltere'nin ardından dünyanın en büyük üçüncü filosunu temsil etmesine rağmen bu statü bir sorunu da beraberinde getirdi. Filo geniş olmasına rağmen, ağır toplara sahip büyük gemiler neredeyse hiç yoktu. Stosch deniz savaşları için değil, ticaret filosunu korumak ve imparatorluğun yeni deniz aşırı mülkleri için bir polis gücü olarak hareket etmek üzere bir filo inşa etmişti²⁴. Bu bakımdan savaş gemilerinden ziyade kruvazör ve gambot yapımına ağırlık verildi. Prusya donanmasının oluşturulması için 1873 yılında, Alman İmparatorluğu kurulduktan kısa bir süre sonra, yeni İmparatorluk donanması için bu program onaylandı. Bu program yirmi üç savaş gemisi, yirmi kruvazör, altı sevk botu, on sekiz gambot, yirmi sekiz torpidobot vs. inşa edilmesini öngörüyordu. Donanmanın amacının Alman ticaretinin korunması ve Alman kıyılarının savunulması olduğu belirtildi²⁵. General Albrecht v. Stosch, Ocak 1871'in başında donanma hakkında şunları kaydetti: *“Donanmanın bu savaşta kendini gösterememiş olması, gelişimi için kesinlikle olumlu olmayacaktır; eğer donanmamız olmasaydı, neredeyse hiç zarar*

²⁰ Boh, *Unsere Zukunft Liegt auf dem Wasser*, 18.

²¹ Franz Schuselka, *Mittelmeer Ost und Nordsee* (Leipzig: Widmannsche Buchhandlung, 1845), 112.

²² Werner Rahn, “German Navies from 1848 to 2016: Their Development and Courses from Confrontation to Cooperation”, *Naval War College Review* 70, no. 4 (2017): 12–47.

²³ *Norddeutsche Allgemeine Zeitung*, Morgen-Ausgabe, Donnerstag, 02.10.1879.

²⁴ *Marine Rundschau*, Armee Abteilung, 437.

²⁵ German Naval Expert, “The German Navy And England”, *The North American Review* 645 c. 190 (Aug. 1909): 250-257.

*görmezdik*²⁶. General bu sözleriyle, yeni imparatorluğun ilk yıllarında deniz kuvvetlerine eşlik edecek olan imaj sorununu doğru bir şekilde öngörmüştü. Zira sonraki yıllarda Alman burjuvası kamuoyunda orduyu 1864, 1866 ve özellikle de 1870/71 savaşlarında ulusal birleşmenin belirleyici faktörü olarak gören güçlü bir yorum oluştururken, donanma benzer bir öneme ulaşmayı başaramadı²⁷. Diğer taraftan Donanma, savaşların kısa süre içinde dönüştüğü ulusal kuruluş mitine katılmaktan mahrum bırakılmıştı; bunun tek nedeni, Alman Donanması'nın bir deniz muharebesinde başarı gösterememesinden çok her şeyden önce anavatan için kahramanca ölen herhangi bir bahriye neferine rast gelinmemiş olmasıydı²⁸. 1870/1871 tarihlerine kadar deniz kuvvetlerinin büyük bir deniz gücüyle karşılaşma konusundaki yetersizliği kısa sürede ortaya çıktı. Fransa ile savaş 1870'te başladığında, Kuzey Alman filosunun sınırlı gücü, Alman kara orduları tarafından sürekli olarak uygulanan baskıya önemli bir güç katamadı. Savaşın patlak vermesinin hemen ardından Fransız filoları Alman kıyılarını abluka altına alacaktı²⁹.

Alman İmparatorluk donanmasının gelişiminde en önemli atılımlardan biri de Kral IV. Wilhelm'in Prusya Amirallliğini kurması ile gerçekleşti. 1854'te Prusya, Jade Körfezi'nde Oldenburg Grandükünü toprak satmaya ikna etmesi neticesinde Almanya, Kuzey Denizi'nde ilk kıyısını elde etti. Wilhelmshaven deniz üssünün kurulması Jade Körfezi üzerinde bu yedi metre karelik kıyı parçasının satın alınmasından sonra inşa edilecekti. Wilhelmshaven limanları, rıhtımları, tersaneleri, atölyeleri, kışlaları ve tahkimatlarıyla kaplı olan bataklık arazi parçasının Prusya bırakılması ile Prusya bu paha biçilmez bölge için 500.000 taler ödemekle birlikte aynı zamanda dukalığın kıyıların ve deniz ticaretinin korunmasını da üstlendi. Wilhelmshaven donanma istasyonundaki arsa ve binaların satışı ile 1872 yılındaki yaklaşık 80 hektar büyüklüğünde olan arazinin genişletilmesi amacıyla Wilhelmshaven'den Jade'i körfezini birbirine bağlaması için kanalın Couffer bölgesini yaklaşık 850 metrelik bir uzunluk ile bağlantılı olacak şekilde düzenlenmesi planlanmıştı³⁰.

Prusya, 1865'te Danimarka'yı yenilgiye uğratması sonrasında ise Schleswig Dükalığı'ndan da Kiel Fiyordu'nu ele geçirdi. Prusya, ganimetlerin resmi paylaşımında Avusturya'nın Kiel üzerindeki hakkını tanımamasını sağlamadan önce bu limanı işgal etmiş ve donanma karargâhını Danzig'ten buraya nakletmişti. Kuzey Denizi Baltık Kanalı'nın inşası, maliyetinin çok yüksek olacağını ve bu parayla ikinci bir filo inşa etmenin daha ucuza geleceğini savunan Kont Moltke'nin muhalefeti nedeniyle yıllarca gecikmişti. Ayrıca kanalın sadece yaz aylarında kullanılabileceğini ve bir savaş durumunda ordunun savunmasını sağlama zorunluluğu nedeniyle zayıflayacağını ileri sürmüştü. Ancak Alman Donanması, Bismarck tarafından düşünülen ve Danimarkalıların açık denize çıkmadan Kiel'den Wilhelmshaven'a buharla gitmesine olanak tanıyacak olan bu kanalın uzatılmasından faydalanacaktı³¹. Almanya'nın bu siyasi gelişmelerden sonra Kuzey Denizi'nde Wilhelmshaven ve Baltık Denizi'nde Kiel olmak üzere artık iki savaş limanı vardı³².

2. II. Wilhem Dönemi Alman İmparatorluk Donanmasının (Kaiserliche Marinenin) Oluşturulması

II. Wilhelm'in iktidarı elde etmesi sonrasında Alman dış politikasının deniz silahlanmasının gerekliliklerine yönelik olup olmadığı yönünde gerçekleştirilen tartışmalar donanmanın siyasette oynadığı merkezi rol odağında Alman dış politikası Bismarck döneminin aksine dış ilişkilere ve silahlanma

²⁶ Kölnische Zeitung, 1803-1945, 21 Marz 1883.

²⁷ Franz Uhle Wetzler, Alfred von Tirpitz in seiner Zeit (Bonn: Verlag E. S Mittler, 1998), 43.

²⁸ Sebastian Rojek, Versunkene Hoffnung Die Deutsche Marine im Umgang mit Erwartungen und Enttäuschungen 1871-1930, (Berlin: Walter de Gruyter, 2017), 15-16.

²⁹ Ulrich von Hessel, Tirpitz: Sein Leben und Wirken mit Berücksichtigung seiner Beziehungen zu Albrecht von Stoch, (Stuttgart: 1920), 9.

³⁰ Norddeutsche allgemeine Zeitung, Morgen-Ausgabe, Donnerstag, 02.10.1879.

³¹ Archibald Hurd ve Henry Castle, German Sea Power: Its Rise, Progress and Economic Basis (New York: Charles Scribner's Sons, 1914), 108-110.

³² L. von Henk, Zur See (Hamburg: Verlagstalt und Duckerei Actien Gassellschaft, 1896), 83.

mücadelesine yansımaya başladı³³. Dünya güçleri ile rekabet edebilmek için Avrupa sınırlarının dışına açılmak ve değişen dünya politikasını Alman donanmasına uygulamak askeri bir strateji olarak benimsendi³⁴.

Alman yayılcılığı Avrupa merkezinde birçok büyük gücün egemenlik alanını tehdit ediyordu. 1890'ların ortalarında Almanya kurulmakta olan tam teşekküllü bir küresel imparatorluk olarak hayal ediyordu³⁵. Alman halkının gelecekteki yaşam gereksinimleri doğru bir şekilde takdir edilmesine dayanan güçlü bir dünya politikası izlemesi Alman ticaretinin ve ticaretin bölgede yayılması için acil bir değere sahip olacak askeri koloni olarak tasavvur ediliyordu³⁶. Bu sebeple Alman militarizmi deniz aşırı bölgeleri kendisine yeni hedef alanları olarak tayin etti. Dünya zenginliklerinden pay almak gayesi ile 1914'te Alman İmparatorluğu toplam nüfusu 2,5 milyon kilometre kareyi bulan ve 12 milyon nüfusun üzerinde yaşadığı Togo, Kamerun, Tanganika Yeni Gine'nin kuzey doğusu, Bismarck takımadaları, Micronezia ve Samoa'dan oluşan sömürge alanlarını ele geçirdi. Üstelik Afrika'nın sadece sınırlı bir bölümünde tarımsal kolonilerin kurulması mümkün olsa bile, geri kalan topraklar Alman deniz aşırı ticaret merkezlerinin ortaya çıkması için tüm ön koşullara sahipti ve Almanya'nın itibarını büyük ölçüde artıran buharlı gemi hatlarının kurulmasına ve gelişmesine yol açtı; Alman malları, yolcuları ve gemileri artık dünyanın her yerindeydi, ticaret donanması beklenmedik bir şekilde geliyordu³⁷. Almanya'nın büyük bir güç olma konumu, buna karşılık gelen bir filo olmaksızın yalnızca güçlü bir kara ordusuyla mümkün olup olmadığı sorusu Reichstag'da büyük tartışmalara sebebiyet verdi³⁸. Emperyalizmin artan önemi neticesinde Alman dış politikası, Dünya güçleriyle rekabet edebilmek için Avrupa dışına yayılma stratejisini benimsemek durumunda kaldı³⁹.

Almanya'nın Weltpolitik siyasetine dayanan dünya politikası için güçlü bir filoya ihtiyacı vardı. Kayzer 1890 tarihinde, Bremen'de eski Hansa Birliğinin sloganını hatırlatarak: “*Dünya pazarında ilerleme kaydetmek istiyorsak Güçlü bir filoya*” şiddetle ihtiyaç olduğunu belirtti. Kayzer için güçlü bir donanma bir araçtan çok daha fazlasıydı ve Almanya'nın deniz aşırı ticaretini ve sömürgelerini korumak kişisel bir tutkuydu. 1889'da Reichsmarineamt'ın (İmparatorluk Donanma Ofisi) kurulması, o zamana kadar dünya donanmaları arasında beşincilikle yetinmek zorunda kalan Alman donanmasına kendi kaderini tayin etme hakkını verdi⁴⁰. 1890'larda gemi tasarımı ve filo gücündeki gelişmelere rağmen hem eğitim hem de Amirallik teşkilatının gelişimi yavaş olmuştu. Fisher dönemine kadar filo organizasyonunda ve personelin eğitiminde gerçek ilerlemeler kaydedilmemiş 1880'lerin sonunda bir Donanma İstihbarat Dairesi ancak kurulmuştu ki seferberlik ve stratejik savaş planlarını formüle etmek için ihtiyaç duyulan bir savaş ofisi 1912'ye kadar kurulamadı. 1897 tarihinde Bernhard von Bülow donanma inşasının gerçekleştirilmesi amacıyla dış politika konseptinde değişikliğe gitti. Bu yapısal değişikliğin temelinde olan sorun İngiltere ile artması ön görülen gerginlik ile donanma inşa sürecinin iç politikada uygulanabilirliği idi⁴¹.

Geleneksel düşmanlarla karşılaşmalarda çağ dışı kalmış klasik düşünce tatmin edici olabilirdi ama 1898'de Almanya, ilk Donanma Yasasını kabul etti ki, bu da giderek büyüyen bir meydan okumanın işaretiydi. Donanma Yasası kabul edildiğinde dönemin Alman basınına yansıyan haberle de Alman

³³ Volker R. Berghahn, “Zu den Zielen des Deutschen Flottenbaus unter Wilhelm II” Historische Zeitschrift 210, no. 1 (1970), 84.

³⁴ Mustafa Gencer, Imperialismus und Die Orientalische Frage (Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2006), 46.

³⁵ Lothar Rathmann, Berlin-Bağdat Alman Emperyalizminin Türkiye'ye Girişi, haz. Ragıp Zarakolu, (İstanbul: Belge Yayınları, 1982), 7.

³⁶ Dirk Bönker, “Global Politics and Germany's Destiny ‘from an East Asian Perspective’: Alfred von Tirpitz and the Making of Wilhelmine Navalism”, Central European History 46, no. 1 (2013): 61-96.

³⁷ İlber Ortaylı, Osmanlı İmparatorluğu'nda Alman Nüfuzu, (İstanbul: Timaş Yayınları, 2016), 27.

³⁸ Kolonial Abteilung des Auswärtiges Amts, Deutsches Kolonialblatt, Amtsblatt für die Schussgebiete des Deutschen Reichs, VI Jahrgang (Berlin: 1895), 268.

³⁹ Gencer, Imperialismus und Die Orientalische Frage, 47.

⁴⁰ Theodor Bitterauf, Die Deutsche Politik und die Entstehung des Krises (München: C. H. Beck (O. Beck), 1915), 36.

⁴¹ Gencer, Imperialismus und Die Orientalische Frage, 48.

filosunun İngiliz ve Amerikan filolarına eşit olacak kadar büyük olması gerektiği ifade edilerek İngiltere'nin silahlarını daha da güçlendirmeden böyle bir donanma yığınağını sakince izleyeceğine ciddi olarak inanılmasının mümkün olmadığı belirtildi⁴².

Bunun yerini 1900 yılında Tirpitz'in 'Risk' teorisinin bir aracı olarak İngiliz deniz gücüne doğrudan bir tehdit oluşturan yeni bir yasa aldı. Bundan etkilenen İngiliz donanma planlamasının genel konsepti geri dönülmez bir şekilde değişti⁴³.

Der Deutsche Economist gazetesinin 13 Mart 1897 tarihli “Donanmanın Güçlendirilmesi” başlıklı köşe yazısında özellikle, Almanya'nın ticaret ve sanayisi için, siyasi parti mücadelelerine karşı Alman tüccar ve sanayicileri tarafından en kısa zamanda ve en kesin bir şekilde tavır alması gerekliliği ifade edildi. İmparatorluğun filo için talep ettiği yeni muazzam fedakârlıklar halk tarafından karışık duygularla karşılanıyordu. Alman tüccarlar, partizan dogmaların büyüünden kurtulmuş olarak, Almanya'nın bugün ve gelecekte büyük bir güç olma konumunu, buna karşılık gelen bir filo olmaksızın yalnızca güçlü bir kara ordusuyla koruyup koruyamayacağı sorusunu beraberinde getirdi. Karada büyük güç, denizde küçük devlet bugün Almanya için bu iktidarsızlıkla eşdeğerdi. Militarizmin talep ettiği fedakârlıklar, Almanya gibi yoğun ve büyüyen bir ulus için, mali gücünü Almanya ile aynı ölçüde denizaşırı ticaretten alan ve alması gereken bir ülke için, yeterli kısılları korumak için oluşturulan donanma kısıtlamasının yanlışlığı göstermesi bakımından önemli yer tutuyordu⁴⁴.

Alman donanmasının güçlendirilmesi meselesi Alman halkının tüm kesimlerinde uyandırdığı büyük ilgi göz önünde bulundurulduğunda, her Alman vatandaşı için vatanseverlik görevi olarak ifade edildi. Alman ticaret donanmasının yurtdışındaki gelişimine ve Alman ticaretindeki yükselişe tanıklık etmiş ve Alman İmparatorluğu'nun kuruluşunun yabancı egemenliği altındaki Alman uyruklu denizaşırı sömürgelerde yarattığı neşeli etkiyi gözlemleme ayrıcalığına sahip olan Alman halkı, Dünyanın dört bir yanına dağılmış olarak yaşayan Almanların imparatorluktan ne beklediklerini ve Alman ticaretinin aracıları ve yerli sanayinin gelişmesinin destekleyicileri olarak donanmanın gelişiminde büyük pay sahibi oldular. Almanya'nın ulusal ekonomik geleceği ve sosyal sorunun çözümü büyük ölçüde sanayi ürünleri üretiminin tutarlılığı tarafından belirlenecekti. Ancak bu, dünya pazarının yasaları ve aynı zamanda denizaşırı bağlantıların güvenliği Almanya tarafından yönetilmeliydi. Alman ticareti yükselişini büyük ölçüde bu denizaşırı bağlantılara borçluydu. 1895'te dış ticaretin toplam ihracatı 3424 mark olarak hesaplandı ve bunun en az 1462'i Büyük Britanya dâhil denizaşırı ülkelere ihraç edilen ticaret hacmi ile ilgiliydi. Aynı ülkeden yapılan ithalat 1992 marktı, böylece denizaşırı ticaretin toplam oranı 3454 marka ulaştı. Yaklaşık 312 milyar marklık bu ticaret, Almanya'dan varış yerlerine ulaşabilmek için yalnızca deniz taşımacılığına bağlı gözüktüyordu⁴⁵.

3. Alfred Von Tirpitz

Büyük Amiral Alfred von Tirpitz, Wilhelm Almanya'sının en önemli siyasi ve askeri figürlerinden biriydi. 1897-1916 yılları arasında İmparatorluk Donanma Ofisi (Reichsmarineamt-RMA) Devlet Sekreteri olarak, İmparator II. Wilhelm'in desteğiyle 1914 yılına gelindiğinde dünyanın en büyük ikinci filosu olan Alman Açık Deniz Filosu'nu kurdu⁴⁶. Tirpitz, 19 Mart 1894 yılında Küstrinde dünyaya gelmiş daha sonrasında Nisan 1865 tarihinde Berlin'de bulunan Prusya Donanmasına ait deniz okuluna girerek Bahriye'ye ilk adımını atmıştır. Almanya için denizler aşırı imparatorluğu ve bu imparatorluğu himaye ve

⁴² Der Wächter 1864-1902 Montag, 06.11.1899.

⁴³ David Lyon, Conway's All The World's Fighting Ships, 1860-1905 (Londra: Germany Navy, 1979), 2-3.

⁴⁴ Der Deutsche Economist, Berlin'den 13 Marz 1897, Die Verstärkung der Flotte, 22.

⁴⁵ Alex Freiherrn Siebold, Die Flotten Frage in Ihrer Beziehung (Würzburg-Leipzig: Woerls Reisebücherverlag, 1897), 5-7.

⁴⁶ Patrick J. Kelly, “Strategy, Tactics, and Turf Wars: Tirpitz and the Oberkommando Der Marine, 1892-1895”, The Journal of Military History 66, no. 4 (2002): 1033-60.

müdafaa için bir deniz gücü yaratmak istiyordu. Alman İmparatorluk Donanma Dairesi'nin Heligoland ve Alman nehirlerin ağızlarını tahkim etmek istemesi üzerine Tirpitz, bu durumun vakit ve para israfı olduğunu ileri sürerek inşaatın müdafaa için değil İmparatorluğun sınırlarını genişletmek amacıyla taarruz için olması gerektiğinin altını çiziyordu. Tirpitz'in deniz stratejisinde her sınıf geminin aynı anda tek bir merkez hattı üzerinden hareket etmesi büyük önem taşımaktaydı. Bu dönemde siyah süvari adı verilen pek çok destroyer inşa edildi⁴⁷.

Tirpitz için Fransa'nın denizde ehemmiyeti yoktu, bu sebeple Almanya Fransa filosu ile asla harp etmek mecburiyetinde kalmayacaktı, Japonların donanması ise taklitti ve Alman donanması için bir tehdit unsuru oluşturmuyordu. İtalya donanma bağlamında zayıftı, Amerikalılar ise deniz harbinde tecrübe sahibi değildi. Bu sebeple Alman donanması için en büyük tehdit yalnız İngilizler idi. Alman donanması onlara karşı hazırlanmalıydı ve olası bir harp durumunda ilk ve ölümcül darbeyi kesin olarak Alman donanması vurmalıydı⁴⁸.

Tirpitz, İstikbalin denizlerin ötesinde olduğunu ve dünya siyasetinin ancak büyük bir donanmayla mümkün olabileceğini varsayarak açık deniz donanması ile ticaret merkezlerinde ticaret yollarının açık bulundurma inancıyla hedefine İngiliz filosunu aldı. Alman dış politikası, sömürge imparatorluğunun gelişimi kısacası, yeni doğmakta olan Almanya'yı yeni ve güçlü olan bir donanmaya bağlı kılıyordu⁴⁹. Küresel siyasetin yönü, rekabet halindeki büyük imparatorluklar ve Almanya'nın kendi kaderini kontrol eden bir dünya gücü haline gelmesi neticesinde deniz gücü ve küresel güç arayışı Tirpitz'in 1890'ların ortalarından itibaren ifade etmeye başladığı görüş ve tanımları genişletmekle birlikte, önemli ölçüde Tirpitz'in Almanya'nın denizaşırı eylemlerine yol açmıştır⁵⁰.

Alman İmparatorluğu'nun ekonomik kalkınması, özellikle de dünya ticaretini güvence altına alması Tirpitz'e göre bir ölüm kalım meselesiydi. Bunun için Alman İmparatorluğu'nun sadece karada değil, denizde de ne pahasına olursa olsun haklı ihtiyaçlarını dikkate alan onurlu bir barışa ihtiyacı vardı⁵¹.

Zırhlılardan oluşturulmuş Açık Deniz Donanması fikrinin babası sayılan Amiral Alfred Tirpitz'in 1897'de İmparatorluk Donanma Bakanlığı Müsteşarlığına atanması ile İmparatorluk artık yabancı denizlere çıkmak ve II. Wilhelm'in "*Unsere Zukunft liegt auf dem Wasser*" (*Bizim geleceğimiz sularda yatıyor*) sözünde beyan ettiği modern teknoloji ile donatılmış büyük bir kruvazör filosuna sahip olabilirdi. Tirpitz'in Alman deniz gücüne ve büyük savaş gemilerinden müteşekkil donanma kurmaya karşı ileriye dair idealleri vardı. Kayzer, Tirpitz'i Donanma Komutanı olarak görevlendirdiğinde yeni donanma bakanı, gemi sınıf ve tasarımlarına göre Alman Donanması'nın yapısı hakkında genel düşünceler adı ile Alfred Thayer Mahan'ın (1840-1914) teorilerinden etkilenen Alman Deniz Kuvvetleri Komutanlığı, bir savaş filosunun inşası için stratejik bir konsept çerçevesinde hazırladığı raporunu Postdam'da bulunan Kayzer'e sundu⁵². Tirpitz'e göre Almanya'nın denizlerdeki en büyük düşmanı İngiltere idi. Tirpitz'in donanmanın itibarını yenedünya siyaseti ile taçlandırmak için İngiltere'yi hedef göstermesi Alman Açık Deniz Filosu'nun İngiliz deniz hegemonyasına meydan okuması ile ilişkiliydi⁵³. Tirpitz, yeni görevinde Alman İmparatorluk Donanması üzerinde çok etkili oldu. Reichstag ve Kaiser II. Wilhelm donanma üzerindeki yetkilerini kullanarak devleti siyasi ve askeri yönden dünya gücüne dönüştürmeye çalıştı. Alman İmparatorluğu, bu gelişmeler merkezinde artık dünyada kendini gösterebilecek birinci sınıf bir deniz gücü haline geliyordu.

⁴⁷ Veit Valentin, *Deutsche Geschichte Band II, 1885-1947* (Münih: Droemer Knaur, 1965), 590.

⁴⁸ Salih Cemal, "von Tirpitz ve Onun Deniz Atmacaları", *Deniz Mecmuası* 317 c. 42 (Haziran 1930): 640-641.

⁴⁹ Amiral von Tirpitz, Tirpitz'in Hatıratı, çev. Büyük Erkan-ı Harbiye Reisliği IX. Şube Müdürü Dz. Kaymakam Sait Talat (İstanbul: Deniz Matbaası, 1932), 23-26.

⁵⁰ Bönker, "Global Politics and Germany's Destiny", 72.

⁵¹ Valentin, *Deutsche Geschichte*, 592.

⁵² Rahn, "German Navies from 1848 to 2016", 16.

⁵³ H. Bayram Soy, *Almanya'nın Osmanlı Devleti Üzerinde İngiltere ile Nüfuz Mücadelesi (1890-1914)* (Ankara: Phoenix Yayınevi, 2004), 61.

Almanya'nın, Fransa veyahut Rusya'ya karşı savaşması için güçlü bir donanma gerekli değildi. Bu sebeple İngiltere ile olası bir savaşta çok sayıda zırhlıya sahip olunmalıydı. İngiltere'ye karşı Alman donanması bir donanma sancak gemisi her biri sekiz zırhlıdan oluşan iki filotilla, iki yedek zırhlı ve toplam on dokuz zırhlıdan meydana gelmeliydi. Tirpitz, 408 milyon marka varan filonun inşası için 1905'e kadar zaman verdi. Amiral Tirpitz ayrıca Alman filosunun en büyük askeri potansiyelini Heligoland ve Thames arasında yapılandırma fikrindeydi. Şimdiye kadar eleştiri hedefi olan donanmanın Alman amirallerin elinde güçlü bir silah Alman diplomatların elinde etkin bir araç haline gelmesi Amiral von Tirpitz'in zırhlı yapımını haklı göstermek için İngiltere'yi rakip göstermesi siyasetinin bir ürünüydü. Diğer taraftan Almanya'nın büyük filo inşasına başlanması nüfusunun olağanüstü şekilde artış göstermesi ve sanayi devleti yolunda ilerlemesi ile doğru orantılı idi. Nüfus artışı ile sanayileşme beraberinde hammadde kaynakları ile işlenmiş madde pazarlarının sağlanmasını sömürgeler elde edilmesini, zayıf ülkeler üzerinde himaye idareleri ya da nüfuz bölgeleri kurulması zorunluluğu yarattı. Savaşın sonuna doğru Amiral Tirpitz'in görevden alınması savaşın son on iki ayında Alman Donanması'nda yaşanan en önemli olaydı. Bu olayın donanma personeline, donanmanın siyaset üzerindeki etkisinde ve ticaret gemilerine karşı denizaltı savaşından vazgeçilmesinde meydana getirdiği değişiklikler bir devrim niteliği taşıyacaktı⁵⁴.

4. Alman İngiliz Donanma Rekabeti

Avrupa'nın önde gelen iki gücünün savaş gemisi yapımında ve silahlanma mücadelesinde kafa kafaya rekabet ediyor olması, 1906-1914 döneminde dünya siyasetinin gerçekten de çarpıcı bir özelliği idi. İlgili devlet adamları ve donanma liderleri kuşağı için bu yarışma, Avrupa'da hâkimiyet ve dünya okyanuslarında hegemonya mücadelesinden başka bir şey olarak görünmüyordu. Almanya'nın donanmasını genişletmesi, 1910-1914 döneminde Alman dış ilişkilerinin yürütülmesinde temel bir husustu. "Risk teorisi" temelinde, Büyük Britanya'nın donanma pozisyonuna meydan okumuş Dretnot'un kullanılmaya başlanması ile ikinci gücün donanma statüsünde değişiklik meydana gelmişti. Etkili büyük gemilerin sayısındaki üstünlüğü o kadar azaldı ki, bir deniz yarışı başlamak zorunda kaldı. Büyük Britanya için durumun ciddiyeti 1908 Nouvelle'inin sonuçlarıyla ortaya çıkmıştır. Enerjik Alman inşasının, Britanya'nın tereddütlerinden yararlanarak Almanya'yı denizcilikte liderliğe itmesi gibi zayıf ama yadsınamaz bir ihtimal vardı. Bundan sonraki İngiliz müzakereleri, Alman donanmasının genişlemesini kontrol etmek üzere tasarlanmıştı. Alman müzakereleri ise böyle bir kontrolden kaçınmayı amaçlıyordu⁵⁵. Risk altındaki bu yüksek çıkarlar nedeniyle, İngiliz-Alman denizcilik rekabetinin genellikle I. Dünya Savaşı sırasında büyük güçler arasında yakında yaşanacak şiddetli mücadelenin habercisi olarak görülmesi şaşırtıcı değildi. Denizcilik rekabeti 1914 öncesinde İngiltere ve Almanya arasındaki husumetin derinleşmesinde önemli bir rol oynadığından, gemi inşasındaki rekabeti azaltmak için tasarlanmış bir silah kontrol anlaşması gerilimi azaltabilir ve iş birliğini teşvik edebilirdi⁵⁶. Diğer taraftan Almanya ile İngiltere arasında donanmaya dayalı askeri rekabet deniz gücü rekabeti şeklinde ortaya çıksa da sorunun temeli stratejik ve ekonomik ağırlıklıydı.

Yirminci yüzyılın başlarında, İngiltere'nin, Fransa ve Rusya ile olan geleneksel rekabeti yerini çok daha ciddi bir meydan okumaya, İmparatorluk Almanya'sına bırakmıştı. Almanya'nın gecikmiş birleşmesi ve hızlı sanayileşmesi on dokuzuncu yüzyılın en büyük başarı öykülerinden biriydi. Ne yazık ki yüzyılın sonuna gelindiğinde Büyük Britanya ile Almanya arasındaki ilişkiler giderek soğumaya ve ticari rekabet artmaya başlamıştı. Alman ekonomisinin Britanya ekonomisini geride bırakması, Almanların çok daha ciddi bir denizcilik rakibi olma potansiyeline sahip olduğu anlamına geliyordu. Almanlar kıtaya hem askeri

⁵⁴ The Seward Gateway Newspaper (Seward Alaska), August 10, 1916.

⁵⁵ James E. Sutton, "The Imperial German Navy 1910-1914" (Phd diss., Indiana University, 1953), 44.

⁵⁶ John H. Maurer, "Arms Control and the Anglo-German Naval Race before World War I: Lessons for Today?" Political Science Quarterly 112, no. 2 (1997): 286.

hem de ekonomik olarak hükmedebilecek bir konumdaydı ve İngilizlere denizde meydan okuma kararları uluslararası ilişkilerde yeni ve devrimci bir durum yarattı. İngiliz-Alman denizcilik yarışı savaş öncesi dönemin en önemli özelliklerinden biriydi. Almanların Büyük Britanya'ya denizden meydan okuması genellikle tek bir kişinin, Amiral Alfred von Tirpitz'in fikirleriyle ilişkilendirildi⁵⁷.

Almanya'nın II. Wilhelm iktidarında diplomatik merkezinin temeli İngiltere ile kurulacak olan siyasi ilişkiler üzerinden belirlenmiştir. Alman savaş gemisi inşası ve Weltpolitik, İngiliz-Alman deniz yarışının kapısını açtı. Alman İmparatorluğu'nu yaşayabilir bir dünya gücü ve ayrılmaz bir sanayi ulusu haline getirme arzusuyla hareket eden 1898 ve 1900 Donanma Yasaları, İngiliz karşıtı himayeler altında muazzam bir deniz genişlemesinin rotasını çizdi. Tamamlanan donanma, Kuzey Denizi'nde Kraliyet Donanması'na karşı bir savunma savaşında gerçek bir savaş şansına sahip olacak ve büyük gemilerde öngörülen Alman-İngiliz kuvvet oranı 2/3 olarak gerçekleştirilecekti. Almanya'nın geleceğinin anahtarı olduğu iddia edilen bir imparatorluğa karşı askeri bir caydırıcı güç olarak tasarlanan bu filo, İngiltere'yi Almanya'nın küresel bir imparatorluk olarak eşitlik teklifini kabul etmeye zorlamak için jeopolitik bir kaldıraç görevi görecek⁵⁸.

Büyük Britanya'nın coğrafi konumu İngilizleri ticaret yapan bir halk haline getirmişti. Coğrafi konumu sebebiyle Britanya İmparatorluğu bir deniz imparatorluğu olarak tanımlanıyordu ki 1897'de denizlerin büyük bölümünde Britanya ticaret filosunun bayrağı hüküm sürmekteydi⁵⁹. Ticaretin uzak diyarlara yayılmasıyla birlikte İngiltere'nin ticareti korumak ve büyük bir ticaret filosunu çalışır durumda tutmak için büyük bir donanma ihtiyacı ortaya çıktı. Bu nedenle İngiltere'nin gücü esas olarak deniz gücüne, ticaretine, zenginliğine, mekanik güçlerine, fabrikalarına ve halkının girişimlerine dayanmaktaydı. Ticaretinin ve denizciliğinin giderek gelişmesi, Büyük Britanya'yı, gerilemesini ve mahvolmasını önlemek için sürekli olarak savunmak zorunda olduğu deniz hâkimiyetine zorlamıştı. Ancak bu şekilde İngiltere'nin politikası bencil bir ticaret politikası haline gelmiş ticaretin çıkarları, sadece güçlü bir deniz gücü yaratmayı değil, aynı zamanda tüm denizlerde temel ve demirleme limanları ile sığınma yerleri kurmayı da gerekli kılmıştır. Bu ölçüde büyük bir ticaret ağını canlı tutmak için dünyanın her yerinde ticaret limanları, kömür istasyonları kurulmuştu. Akdeniz'den ve Süveyş Kanalı'ndan Hindistan ve Çin'e giden yol İmparatorluğun ticari olarak can damarı idi⁶⁰. İngiltere'nin ticaret ve gemicilik alanındaki çıkarlarının sınırı yoktu ve bu çıkarların gerçekleştirilmesi çoğu zaman ahlak ve uluslararası hukuk pahasına mümkün olmaktaydı. İngiltere Hindistan'da 120 milyondan fazla insanın yaşadığı bir imparatorluk kurmuş, dünyanın dört bir yanında kolonizasyon faaliyetlerini devam ettirmekteydi⁶¹. Bu sebeple İngiliz yöneticileri, Almanya'nın donanma programını ve İngiliz karşıtı niyetlerini çabucak fark ettiler. 1906'dan sonraki İngiliz donanma stratejisi ve inşa politikası başka tehdit değerlendirmeleri (Fransa ve İmparatorluk Rusya'sıyla korkulan çatışmalar) ve taahhütler (küresel askeri yeteneklerin korunması, mali sınırlamalar ve muharebe filosu savaşı paradigmasının ötesinde askeri-teknolojik yenilikler arayışı) tarafından yönlendirildi. Ancak 1906 ve 1908 Alman Donanma Yasalarının kabul edilmesinden sonra ve Rus-Japon Savaşı'nda Rus deniz gücünün yok edilmesi ve 1904-1907 yıllarındaki diplomatik yeniden düzenlemelerin ardından, Alman silahlanma ve kabiliyetlerine ilişkin değerlendirmeler İngiliz donanmasına ilişkin karar alma süreçlerinde ve kamuoyundaki tartışmalarda birincil faktör olarak ortaya çıkmıştır. 1908 yılına gelindiğinde, İngiliz donanmasının inşası, konuşlandırılması ve savaş planlaması, 1914'te savaş patlak verene kadar İngiliz imparatorluk topraklarının tüm düşmanlara karşı küresel savunmasına yönelik daha geniş taahhütleri

⁵⁷ Paul G. Halpern, *A Naval History of World War I* (Maryland: Naval Institute Press, 1994), 4-5.

⁵⁸ Dirk Bönker, "Naval Race between Germany and Great Britain, 1898-1912", Edited by U. Daniel, P. Gatrell, O. Janz, H. Jones, J. Keene, A. Kramer, and B. Nasson (Berlin: Freie Universität Berlin, January 11, 2015), 28.

⁵⁹ Robert K. Massie, *Dretnot/İngiltere, Almanya ve Yaklaşan Savaşın Ayak Sesleri*, Mehmet Harmancı tarafından çevrildi (İstanbul: Sabah Kitapları, 1995), 5.

⁶⁰ BArch MA, RM38/126, 5-6.

⁶¹ Johann Christian Seiz, *Die Türken, Eine Krieger-nation: Wie Sie Entstanden, Ein Grosses Reich In Drei Welttheilen Gegründet* (G. Heckenast, 1854), 121.

yansıtmaya devam etse de Kuzey Denizi'nin diğer tarafında inşa edilen savaş gemilerini dikkate aldı⁶². İngiliz politikası geçmişte olduğu gibi bugün de İngiltere'nin en önde gelen deniz gücü olduğu gerçeği ile şekillenmekteydi. Alman ekonomisinin genişlemesine karşı çıkmak için İngiltere'nin sebepleri vardı. Alman kıta politikasının dünya politikaları ve özellikle de bir Alman savaş gemisinin inşasına karşı gösterilen güvensizlikle birlikte Almanya iki açıdan kendisini uluslararası alanda bağımsız olarak konumlandırmak zorundaydı. Alman İmparatorluğu'na ait ticari ürünlerin giderek daha kapsamlı bir şekilde, İngiliz satış sahasına girmesi ile Alman filosu daha da güçlenmiş oldu. İngiltere için Almanya bir rakipti ve bu nedenle önemli olan tek şey, Alman filosunu henüz çok az direnç gösterebilecekken yok ederek onu zararsız hale getirmekti⁶³.

İngiliz-Alman Donanma yarışı, 1908 tarihinden sonra Alman Donanma Yasa Tasarısı ve 1909 tarihli İngiliz “Donanma Korkusu” ile odak noktası haline geldi ve bu da Alman karşıtı büyük bir inşaat programıyla sonuçlandı. Almanların İngiliz askeri saldırısından duydukları korku, İngilizlerin Alman büyük gemilerinin inşasının gizlice hızlandırılmasından duydukları kuşkuyla eşleşiyordu. Geniş bir ulusal desteğe sahip olan İngiliz siyasi ve askeri liderliği, Alman programına güçlü bir şekilde karşılık verdi ve İngiliz deniz hâkimiyetini korumak için amansız bir kararlılık sergiledi⁶⁴. 1908'den sonra, büyük çaplı İngiliz donanma inşası, elverişli bir kuvvet oranının devamını sağladı. Liberal hükümet ayrıca, vergilendirme yoluyla yeni gelirler sağlayan ve İngiltere'nin Almanya ile denizcilik yarışında önde kalmak için gerekli olan her türlü mali kaynağı, anayasal bir kriz pahasına bile olsa seferber edebilecek durumda olduğunu gösteren Halk Bütçesi'ni kabul ederek silahlanma arzını arttırma konusundaki kararlılığını gösterdi. 1914'e giden yıllarda Kraliyet Donanması açık deniz üstünlüğü konumunu korudu; savaş planlamacıları Almanya ile deniz ablukası ve ekonomik savaş içeren bir savaş için planlar geliştirdi. Almanlar, Britanya'nın yanıtını karşılamayı umut edemezdi. Yapısal iç siyasi engeller nedeniyle, donanma inşası için sürekli artan harcamaları karşılamak üzere yeni gelir elde etmek giderek zorlaşıyordu. Dahası, hükümet içinde ve dışında giderek büyüyen bir eleştiri korosu hızla ortaya çıktı. İngilizlerin mali üstünlüğünü ve İngiliz-Alman karşıtlığının zararlı diplomatik sonuçlarını vurgularken, Almanya'nın bir kez daha kara gücüne donanmadan daha fazla öncelik vermesini savunuyorlardı. Almanya ve Britanya'daki sağduyulu gözlemcilerin hemen fark ettiği gibi, silahlanma yarışı neredeyse başlar başlamaz karara bağlanmıştı. İngilizler I. Dünya Savaşı'na hizmette ya da yapım aşamasında olan kırk beş “Dretnot” zırhlısı ve savaş kruvazörüyle girerken, Almanlar bu türden inşa edilmiş ya da inşa sürecinde olan yirmi altı gemiyle girecekti. Ancak 1914 yılına kadar Alman donanma liderleri gerçeklerle yüzleşmekte ve kaybedilmiş bir silahlanma yarışının kaybedildiğini ilan etmekte zorlandılar. İngiltere Amirallik Birinci Lordu Churchill, 9 Şubat 1912'de, *“İngiliz donanması sadece güçlü değil, aynı zamanda kötü niyetli her çağrıya anında yanıt vermeye de son derece hazırdır,”* diyordu. Bununla birlikte, *“İngiliz deniz gücü ile büyük dost Alman İmparatorluğu'nun deniz gücü arasında bir fark vardı. İngiltere için filo bir gerekliliktir, oysa Almanlar için filo bazı açılardan daha çok bir tür cazibedir.”* Churchill'in 18 Mart 1912 tarihli donanma bütçesi konuşması Morning Post tarafından *“Almanya'ya donanma politikasını değiştirmesi için bir çağrı”* olarak nitelendirilmektedir. İngiltere ilk başta, geçmiş savaşlarda müttefiki olan Almanya'ya ortaklık için diplomatik girişimlerde bulundu. Ancak Kayzer, İngilizlerin bu girişimlerini geri çevirmekte etkili oldu. Ancak görünen o ki Kayzer, Britanya ile yapılacak herhangi bir ittifak üzerinde kontrol sahibi olmayı çok istiyordu, İngiliz ittifakını arzuluyor ama İngilizlerin kendi rollerinin ikincil olacağını anlamalarını sağlamak istiyordu. Bu amaca ulaşmak için Almanya, deniz gücü de dâhil olmak üzere uluslararası ve askeri gücünü göstererek İngiltere'nin Almanya için daha elverişli koşullarda nihai bir ittifak arayışına girmesini sağlamayı seçti. Böyle bir risk almaya değer görünüyordu, Kayzer, İngiliz-Alman

⁶² E. Raeder, Der Krieg zur See 1914, Nordsee Band, 202.

⁶³ Heinrich Mataja, Die Entstehung des Weltkrieges (Berlin: Zentral-Europäischer Verlag, 1921), 10.

⁶⁴ Kehr Eckart, “Englandhaß und Weltpolitik”, Zeitschrift für Politik 17 (1928): 500-526.

ittifakını hayata geçirmek için bolca zamanı olduğunu düşünmüştü⁶⁵. Wilhelm, Donanma kurmay başkanlığına gerekli gördüğü emirleri 1914'de ilettiğinde savaş durumunda yurtdışındaki gemilerin kruvazör savaşına katılmasını belirtti⁶⁶.

İngiliz-Alman silahlanma yarışı, bir silah kontrol anlaşması olasılığını araştırmak için tekrarlanan girişimlere sahne oldu. İngiliz Savaş Bakanı Richard Burdon Haldane'nin (1856-1928) Şubat 1912'de Berlin'e yaptığı ziyareti de içeren bu görüşmeler, her iki taraf da kendi aleyhlerine olacak bir anlaşmaya girmek istemedikleri için hiçbir zaman başarıya ulaşamadı. Almanya'da Tirpitz, İngiliz-Alman ilişkilerini iyileştirmek amacıyla birbirini izleyen şansölyeler tarafından üstlenilen ve sivil dış politika elitlerinin çoğu tarafından desteklenen, İngiltere ile karşılıklı olarak kabul edilebilir bir anlaşmaya yönelik çabaları torpillesine olanak tanıyan bir veto pozisyonuna sahipti. Britanya'da bir silah anlaşmasına duyulan ilgi, açık bir Britanya üstünlüğünü sürdürmenin mali maliyetlerini sınırlamak için denizcilik rekabetini mümkün olduğunca düşük bir seviyede sabitleme arzusundan kaynaklanıyordu. Alman Donanma Yasa Tasarısı'nın görüşüldüğü 1912 yılında gerçekleşen İngiliz-Alman görüşmeleri bu yöndeki umutları tamamen yok etti. Daha sonra “deniz tatili” ve karşılıklı silah sınırlamaları hakkında yapılan konuşmalar tamamen propaganda amacına hizmet etti⁶⁷.

Her iki ülkede de donanma inşasının temel unsurları nihayetinde müzakere edilemez olarak kaldı. Bu durum karar verici elitlerin düşüncelerini yansıtmakla birlikte, hızla gelişen denizcilik-sanayi komplekslerinin ve bunların siyaset ve basındaki destekçilerinin baskılarıyla da desteklendi. Silahlanmanın önemli ölçüde azaltılması, ilgili endüstriler için doğrudan sonuçlar ve ulusal ekonomiler için yansımalar ışığında sorunlu görünüyordu. Daha da önemlisi, donanma rekabeti siyasi partileri ve kamuoyunu harekete geçirdi ve hızla gelişen kitle iletişim araçlarının ilgisini çekti. Her ülkede deniz gücü arayışı siyasi seferberliğin, kamuoyu tartışmalarının ve milliyetçi kimlik politikalarının odak noktası haline geldi. Siyasi partiler ulusal güç, küresel imparatorluk ve deniz gücü davası etrafında toplanarak birinci sınıf bir donanmaya sahip olmayı, kuvvet oranları ve deniz stratejisinin ayrıntılarının çok ötesinde, güçlü bir ulusun niteliği haline getirdiler⁶⁸.

Donanma yarışının bir diğer kilit bileşeni de İngiliz ve Alman donanma birlikleri tarafından teşvik edilen daha geniş kitlelerin ve donanmanın folklorik sahiplenmelerinin yükselişiydi. Popüler coşku ve medya kapsamı özellikle donanmanın filo incelemeleri ve gemi denize indirmeleri şeklinde kamuya açık sahnelenmesi etrafında gelişti ve bunlar güç ve caydırıcılığın performatif gösterileri haline geldi. Bu gösteriler, gösterişli karakterleri; ulusal kimlik, deniz ve askeri güç arasındaki bağlantıları ve ritüellerin kendine özgü retorığı ve rekabet koreografisi aracılığıyla İngiliz-Alman düşmanlığını doğrudan besledi. Popüler kültür, kitle siyaseti ve kişisel özlemlerin kesiştiği noktada yer alan bu “deniz gücü tiyatrosu” İki ülke arasındaki deniz gücü üzerindeki rekabete, politika yapıcı elitlerin hesaplarını aşan sembolik anlamlar yükledi ve silahlanma yarışı İngiltere'nin lehine sonuçlandıktan sonra bile bir halk düşmanlığı ve silahlı milliyetçilik kültürünü beslemiş oldu⁶⁹.

Alman Açık Deniz Filosu'nun giderek büyüyen gelişimi İngiliz askeri ve siyasi liderlerini endişelendiriyordu. Alman deniz üretiminin hiçbir zaman Birleşik Krallık'ınkine eşit bir donanma üretemeyeceğinden emindiler. Ancak, İngiliz Donanması çok uzaklardaki İngiliz çıkarlarını korumak için dünyanın dört bir yanına dağılmışken, Alman Donanması yalnızca Kuzey Denizi'nde bulunuyordu. Kayzer'in donanma danışmanı Amiral Alfred von Tirpitz bunu bir fırsat olarak gördü. Almanya'nın İngiliz

⁶⁵ Andy Wiest, *The Illustrated History of World War I* (New Jersey: Amber Books Ltd, 2021), 14.

⁶⁶ BArch MA RM 38/126, 4.

⁶⁷ Matthew S. Seligmann, Frank Nägler, and Michael Epkenhans, eds. *The Naval Route to the Abyss: The Anglo German Naval Race 1895-1914* (Boydell & Brewer, 2015), 77.

⁶⁸ Jan Rüger, *The Great Naval Game Britain and Germany in the Age Empire* (New York: Cambridge University Press, 2007), 88.

⁶⁹ Bönker, “Global Politics and Germany's Destiny”, 61-96.

Donanması'nın yarısından daha küçük bir donanma üretmesi gerektiğini düşünüyordu. Britanya hiçbir zaman tüm filosunu geri çağırmayacağına göre, daha küçük olan Alman Donanması Britanya için önemli bir tehdit oluşturunca. Kuzey Denizi'ndeki deniz güç dengesi, İngilizleri Alman kontrolü altında Almanya ile bir ittifaka zorlamak için bir koz olarak kullanılabilirdi. Kayzer Tirpitz'in planını kabul etti ve itaatkâr bir Britanya ile istediği ortaklığı kurmayı umuyordu. Ancak Almanlar hata yapmıştı. Britanya bir kez daha deniz tehditlerini ölüm kalım meselesi olarak görüyordu. Sonuç olarak, Britanya dünya genelindeki sömürge anlaşmazlıklarını çözmek ve böylece donanmasını Kuzey Denizi'nde filizlenmekte olan Alman tehdidine karşı yoğunlaştırmak için serbest bırakma çalışmalarına başladı⁷⁰.

Alman ve İngiliz savaş filolarının kaçınılmaz ve ani çatışması olarak görülen durum öncesinde İngiltere bir avantaj elde ettiği düşünülüyordu. Alman ordusu Belçika'ya doğru ilerlerken, İngiliz Büyük Filosu, Alman Hochseeflotte'nin (Açık Deniz Filosu) Kuzey Denizi boyunca ve muhtemelen İngiliz Seferi Kuvvetlerinin Fransa'ya geçişini engellemek ya da muhtemelen Alman ordusunun İngiltere'ye yapacağı bir çıkarmayı örtbas etmek amacıyla Manş Denizi'ne doğru ilerlemesini bekledi. Alman ve İngiliz savaş filolarının kaçınılmaz ve ani çatışması olarak görülen bu durum öncesinde İngiltere'nin bir avantaj elde ettiği düşünülüyordu. Alman ordusu Belçika'ya doğru ilerlerken, İngiliz Büyük Filosu, Alman Hochseeflotte'nin (Açık Deniz Filosu) Kuzey Denizi boyunca ve muhtemelen İngiliz Seferi Kuvvetlerinin Fransa'ya geçişini engellemek ya da muhtemelen Alman ordusunun İngiltere'ye yapacağı bir çıkarmayı örtbas etmek amacıyla Manş Denizi'ne doğru ilerlemesini bekledi⁷¹.

İngiliz ve Alman dretnotları arasında seçim yapmak için çok az neden vardı ve 1914'te ve harekât sonuçları İngiliz gemilerindeki eksikliklere işaret etmeden önce Alman tasarımının daha üstün olduğunu düşünen bazı denizcilik uzmanları vardı. Bayern zırhlısı savaşın sonunda Scapa Flow'daki katliamdan sonra kaldırıldığında bu uzmanların yanıldıkları kanıtlanmış oldu. İngiliz büyük gemilerinin Alman gemilerine kıyasla en büyük dezavantajlarından biri de kirişlerinin olmamasıydı. İngiltere'de herkese sosyal yardım vaatleriyle iktidara gelen Liberal hükümetler yeni rıhtımlara para harcamayı reddettikleri için tüm İngiliz gemileri mevcut rıhtımlara hareket içerisinde bulunacak şekilde inşa edilmek zorunda kalmıştı. Alman savaş gemilerinin ve muharebe kruvazörlerinin İngiliz gemilerinden yaklaşık 10 feet daha uzun olması onlara mayın ya da torpido hasarına daha az maruz kalmaları gibi bir avantaj sağlıyordu. Aynı zamanda bordalarda ve top taretlerinde daha kalın zırh taşımalarına olanak sağlıyordu ki bu da İngiliz ve Alman gemilerinin farklı işlevlerinden kaynaklanan önemli bir ağırlık tasarruflarıydı. İngiliz gemileri dünya çapında kullanılmak üzere tasarlanmıştı. Mürettebatları sürekli olarak gemide yaşıyordu ve 4.000-5.000 millik bir seyir yarıçapına yetecek kadar kömür taşıyorlardı. Alman büyük gemileri yalnızca Kuzey Denizi ya da Baltık operasyonları için tasarlanmıştı⁷². Gemiler limandayken mürettebatları karadaki barakalarda yaşıyordu ve taşıdıkları yakıt onlara 2.000 milin altında bir seyir yarıçapı sağlıyordu. Sadece yakıttan elde edilen ağırlık tasarrufuyla birleşen büyük kirişleri, kısa dayanıklılıkları ve yaşam alanları göz önüne alındığında mürettebatın yaşamasının birincil öneme sahip olmadığı gerçeğiyle birleşti. Güverte altındaki su geçirmez alt bölümler gövdelerine inşa edilebiliyordu: Sonuç olarak, Alman büyük gemileri İngiliz gemilerine kıyasla neredeyse batmaz durumdaydı. Torpido ve mayınlardaki Alman üstünlüğü, daha iyi ve daha sofistike işçilik kadar, İngilizlerin bunları daha zayıf bir gücün silahları olarak görme yönündeki ölümcül eğiliminden de kaynaklanıyordu. 1914 yılında, en eski dört Alman dretnotu (Nassau sınıfı) 450 mm'lik torpidoya sahipti; muharebe kruvazörlerinden Blücher ve Von der Tann da öyleydi. Diğer tüm dretnotlar ve G.174 ve U.19'dan itibaren tüm muhripler ve U-botlar 500 mm torpidoya sahipti. Hâlâ faal olan eski tekneler ise 17,7 inçlik eski torpidoya sahipti. Ancak boyut olarak biraz daha küçük olmasına rağmen, Alman torpidosu menzil, çalışma ve derinlik tutma açısından İngilizlerden daha güvenilir bir

⁷⁰ Wiest, *The Illustrated History of World War I*, 17.

⁷¹ Mike Ferquharson-Roberts, *A History of the Royal Navy: World War I* (London: I.B. Tauris, 1998), 95.

⁷² Boh, *Unsere Zukunft Liegt auf dem Wasser*, 34.

silahı. İngiliz torpidolarının performansı ve İngiliz mayınlarının şok edici etkisi ile birleşince İngiliz donanmasının vurucu gücü ortaya çıkıyordu. Amirallik Dairesinde mayınların deniz stratejisi ya da taktikleri açısından kullanımını sorumluluğu verilmemişti; hiç kimse mayınların teknik olarak geliştirilmesi için görevlendirilmemişti. İngiltere'nin 1914'te savaşa girdiği mayınlar tamamen verimsizdi ya döşendiklerinde bağlandıkları yerden kopuyor ya da bir düşman gemisi tarafından vurulduklarında sık sık patlamıyorlardı. Alman donanmasında diğer silahlar kadar mayınların geliştirilmesine de büyük önem veriliyordu ve savaşın ilanından sonraki birkaç hafta içinde yeni savaş gemisi Audacious'un tek bir mayın tarafından batırılması bu durumu adeta açıklıyordu. Almanların malzeme konusundaki bu üstünlüğünün bir nedeni ise, Almanya'da metalürji, mühendislik, gemi yapımı ve kimya endüstrilerindeki teknolojinin çok ileri bir durumda olmasıydı. Class'ta ilk Alman dretnotları bu sayede ortaya çıkmıştı⁷³.

1915'in başlarında savaşanlar Büyük Savaş'ın bir yıpratma savaşı olacağını anladılar. Çıkmazı kırmak için yeniliklere yöneldiler. Karada Merkezi Güçler siperlere karşı zehirli gaz kullanırken, Müttefikler ilk kez tank kullanımını denedi. Denizde ise Almanya'nın stratejisi, U-botlarla mümkün olduğunca çok gemiyi yok ederek Britanya'ya karşı bir abluka oluşturmaktı. Savaşın başlangıcında Britanya, ticaret filosunun kros kayıtlı tonajında 11,5 milyon tonla diğer tüm uluslara üstünlük sağlıyordu. En yakın rakibi 3 milyon tonun biraz üzerinde olan Almanya'ydı. Britanya asker, mühimmat, gıda ve diğer her türlü malın taşınması için bu gemilere bağımlıydı. Almanya, Britanya Adalarını savaş bölgesi ilan etti ve dikkatini, öncelikle ele geçirilen Belçika limanları Zeebrugge ve Ostend'de üslenen U-botları kullanarak İngiliz ticaret gemilerini batırmaya odakladı. Ancak bu strateji savunulamazdı çünkü U-botları yüzeyde çok daha savunmasızdı ve hızlı muhripler tarafından batırmaya müsaitti. Dahası, savaşın başında Britanya, ticaret filosunu silahlandırmıştı. Alman Donanması, Alman sahilini müdafaa kısmında yeterli olmakla birlikte savaştan önce kendisi için beklenen ümitleri yerine getirememiş olduğundan donanmanın harekâtı daha fazla değer kazanmış durumdaydı. Düşmanın sayısal üstünlüğü ve Alman sahillerinin muhafazasının kıymeti karşısında filonun huruç harekâtı yaparak bir deniz muharebesini göze alması olumlu şartlara bağlı olacaktı. Kuzey denizinin mayın sahasından oluşması ve kuşatma durumunda bulunan düşman filolarının varlığı filonun harekâtını etkileyen sebeplerin başında gelmekteydi⁷⁴.

Winston Churchill Amirallik Birinci Lordu iken bunun sadece savunma amaçlı olduğunu beyan etmişti ama bir Alman denizaltı komutanı için bu, düşman ticaret gemisini durdurmak için yüze çıkma fikrini önemli hale getiriyordu çünkü kendilerinin de batırılma ihtimali çok yüksekti. Dahası, Churchill, paravan ve diğer mekanizmaları kullanarak silahlarını gizleyen ağır silahlı ticaret gemileri olan “Q-gemilerini” tanıttı. Görevleri denizaltıları kendilerine yaklaştırmak ve su yüzüne çıktıklarında onları batırmaktı. Alman denizcilik anlayışına göre bu kesinlikle kruvazör kurallarına aykırıydı. Jutland bir değişikliği zorladı⁷⁵. Jutland Muharebesinde İngiliz filosu tarafından Alman Açık deniz filosuna tatbik edilen yenilginin sonrasında Alman donanmasının Açık Deniz Filosu'nu kullanarak zafer kazanması ya da ordunun kıtada açık bir zafer kazanması için çok az umut kalmıştı. Jutland Muharebesinde uğranılan yenilgi Alman ulusuna uygulanan toptan aldatmacanın karakteristik özelliği olarak tanımlandı⁷⁶. İngiltere'nin askeri ablukası Almanya'yı sıkıştırmaya başladığı sırada sınırsız denizaltı savaşını savunanlar daha açık sözlü hale geldi. Amiral Scheer göre: *“Acımasız bir U-bot savaşı olmadan savaşı tatmin edici bir şekilde sona erdirme olasılığı yoktu.”* Alman Deniz Kuvvetleri Genelkurmay Başkanı Amiral Henning von Holtzendorff Aralık 1916'da U-botların serbest bırakılması ve ayda en az 630.000 ton gemiyi batırması halinde, “İngiltere'nin sınırsız bir U-bot savaşı başlatması sonucunda beş ay içinde barış istemek zorunda

⁷³ Bernard Fitzsimons, *Warships & Sea Battles of World War I* (Londra: Bpc Publishing, 1973), 26.

⁷⁴ Erich von Falkenhayn, *Birinci Dünya Savaşında Almanya*, haz. Faruk Yılmaz, (İstanbul: İz Yayıncılık, 2012), 73.

⁷⁵ John Buchan, *The Battle of Jutland* (Thomas Nelson Sons Ltd, 1918), 1-2.

⁷⁶ Scientific American a Division of Nature America Inc., “The Battle of Jutland”, Sayı 23, (December 7, 1918), c. 119, 452.

kalacağını” hesaplamıştı⁷⁷. Alman Donanması savaşın öncesinde İngiltere’ye karşı bir savaşta tarafsız ülkelere ait ticaretin rahatsız edilmemesi yönünde karar alması sonrasında tarafsızlığa aykırı düşmanın ağır şekilde desteklenmesi, Kaçak malların taşınması durumunda ise gemilerin ele geçirilmesi yönünde karar kılınmıştı⁷⁸.

Savaşın ilerleyen safhasında Almanya’da artık tüm umutlar sınırsız denizaltı savaşı kapsamında son çare olarak düşünülen denizaltılara odaklanmıştı⁷⁹. Bilim adamları, Büyük Britanya’da halka gerekli gıdayı sağlamak için 6 aylık tahıl stoku olduğunu hesapladıklarında. Almanya, U-botlar yoluyla tahıl sevkiyatının İngiltere’ye ulaşmasını engellemeyi başarırca, İngiliz hükümeti savaştan çekilmek zorunda kalacak olduğuna inandı. Alman Yüksek Komutanlığı’nı sınırsız denizaltı savaşı ilan etmekten alıkoyan tek şey, ABD’nin savaşa katılma ihtimaliydi. Nihayetinde II. Wilhelm, 9 Ocak’ta büyük bir denizaltı saldırısına geçilmesine onay verdiğinde Amerika’nın er ya da geç Müttefiklerin yanında yer alacağına inanmıştı. Alman Denizaltılarının performansı tüm beklentileri aştı. En büyük başarılar 1917 baharında elde edildi. O ay denizaltılar toplamda 841.118 ton gemi batırmışlardı. O yılın yaz aylarında ticari gemilerdeki büyük kayıplar gemilerin konvoy halinde seyahat etmesi ve donanma gemilerinin eşlik etmesi sebebiyle sona erdi ve mayıs ayında ilk konvoy Porthsmouth’a hiç kayıp vermeden ulaştı. Hidroforun icadı denizaltı karşıtı savaşın daha etkili olmasına katkıda bulundu. Bu alet batık denizaltıların yerlerinin tespit edilmesini mümkün kılmıştı⁸⁰.

İsyan ve devrim U-botları Büyük Britanya’ya karşı saldırıya geçerken, Alman donanmasının gemileri demir atmış durumdaydı. Büyük gemilerin mürettebatı stratejik bir hamle ile U-botların zaferlerini paylaşmadı ve iyi güverte subayları U-botlara transfer edildi. Onların yerlerini yedek subaylar ve tecrübesizliklerini gizlemek için kurallara çok sıkı bir şekilde uyan genç öğrenciler aldı. Gemilerde zihin yorucu çalışma, can sıkıntısı ve işsizlik hüküm sürüyordu. Bu nedenle Wilhelmshaven’da duvarlara yazılan ifadelerde: “Sevgili Anavatan sakın olabilir, filo limanda uyuyor” sözü donanmanın sosyal yapısını göstermesi bağlamında önemli bir yer tuttu. Ağustos 1917’nin ilk haftasında, denizcilerin memnuniyetsizliği, aslında sadece spontane iş bırakma eylemleri olan birkaç isyanla kendini gösterdi. Yüksek komutanlık, imparatorluk filosunda disiplini yeniden tesis etmek için elebaşlarına karşı sert önlemler almasına karşılık baskıların istenen sonucu vermediği ortaya çıktı. Ekim 1918’de Yüksek Komutanlık “Açık Deniz Filosu”nu son bir kahramanca savaşa gönderme planını ortaya attı. Denizciler bu filonun ilerleyişini duyduklarında denize açılmayı reddedeceklerdi. Bunu izleyen isyan hem imparatorluk donanmasının hem de imparatorluğun sonunu getiren devrimin işaretiydi. II. Wilhelm Flandre’den gelen sert birliklerle Kiel’de düzeni yeniden sağlamak için son bir girişimde bulunmak istedi, ancak İmparatorluk Şansölyesi onu güçlükle durdurabildi. Scheer, 9 Kasım’da Kayzer’e donanmanın artık güvenilir bir savaş gücü olarak görülemeyeceğini bildirdiğinde, Kayzer şu sözleri söyledi: “Sevgili amiral, donanma beni çok güzel bir şekilde yüzüstü bıraktı”⁸¹. Savaşın sonunda Müttefiklerin ateşkes için öne sürdükleri katı koşullardan biri de ‘Açık Deniz Filosu’nun enterne edilmesi idi. Alman donanması 21 Kasım’da konvoy halinde Scapa Flow’a yelken açtı ve burada gemiler, subaylar ve mürettebat Versailles Konferansı’nda filo hakkında bir karar verilene kadar gözaltında tutuldu. Versay Barışı’nın imzalandığı gün Amiral Reuter tüm gemilerin batırılması emrini verdi. Konferanstaki anlaşmazlık noktalarından biri de bu şekilde çözülmüş

⁷⁷ Joseph. A Williams, *The Sunken Gold: A Story of World War I Espionage and The Greatest Treasure Salvage in History* (Chicago: Chicago Review Press Incorporated, 2017), 21-22.

⁷⁸ BArch MA RM 38/126, 7.

⁷⁹ Christopher B. Havern Sr., *Ensuring the Lifeline to Victory: Antisubmarine Warfare, Convoys, and Allied Cooperation in European Waters During World War I* (Washington, DC: Naval History and Heritage Command Department of the Navy, 2020), 7.

⁸⁰ Holger Herwig, *The Imperial German Navy 1888-1918*, Routledge Library Editions The First World War (New York: Routledge Taylor Francis Group, 1980), 99.

⁸¹ Klaus Franken, *Von Schwarz-Weiss-Rot zu Schwarz-Rot-Gold: der Übergang von Seeoffizieren der Kaiserlichen Marine in die Marine der Weimarer Republik* (Berliner Wissenschafts-Verlag, 2018), 88.

oldu. Galiplerin hiçbirini ele geçirilen gemilerden kâr elde edemedi. Denizciler savaş esiri kamplarına yerleştirildi ve ancak 1920'de Almanya'ya dönebildiler. Orada kahramanlar gibi karşılandılar. İmparatorluk filosu böylece kaybetmiş olsa bile onurunu korumuş oldu⁸².

Sonuç

Birinci Dünya Savaşı'nın sona ermesi 19. Yüzyılın sonlarına doğru dünya kapitalizminin en hırslı üyesi olarak ortaya çıkan ve dünya gücü arayışını temsil eden Alman İmparatorluğu'nun ve onunla İmparatorluk Donanması'nın sonu oldu. Alman İmparatorluğu ile İngiltere arasındaki deniz rekabeti, 19. Yüzyılın başlarından itibaren iki ülke arasındaki askeri ve siyasi gerilimlerin en önemli parçasını meydana getirdi. 1890'lardan itibaren başlayan ve Birinci Dünya Savaşı'na kadar süren süreç "Donanma Yarışı" olarak tanımlandığı gibi Kraliçe Elizabeth döneminden itibaren hiç kesintiye uğramayan bir genişleme sürecini başlatan İngiltere ve Almanya arasındaki büyük deniz silahlanma yarışı İngiltere'nin Jeopolitik gerilimler temeliyle gelişme göstererek Jutland Savaşında iki ülke donanmasını karşı karşıya getirmişti. 1900 ve 1914 yılları arasında Almanya'nın İngiltere tarafından İmparatorluğa yönelik dış tehdit olarak tanımlanması büyük ölçüde Kayzer II. Wilhelm'in izlediği politikalar kapsamında İngiltere'ninkine rakip olacak bir savaş filosu inşa etme fikrinin bir sonucuydu. 1914'e giden yıllarda Kraliyet Donanması açık deniz üstünlüğünü muhafaza ederek Almanya karşısında deniz ablukası ve ekonomik temelli savaş planı içeren bir strateji geliştirdi.

Savaşın sonu iki ülkeye de kesin bir zafer sunmamakla birlikte İngiliz donanması stratejik üstünlüğünü muhafaza ederek Almanya'nın deniz ticaret havzasını kullanılması engellendi. İki ülke arasında küresel güç dengeleri ve Almanya'nın İngiltere'nin dünya üzerindeki deniz üstünlüğüne meydan okuma arzusu 1906'da İngiltere'nin HMS Dreadnought adlı savaş gemisini denize indirmesi yarışın daha da kızışmasına neden oldu. Çağdaş gemilere kıyasla yeni bir deniz savaşı dönemini başlatan bu gemiye karşı Almanya donanmasını büyütmeğe devam etti. İngiltere'nin gemi inşa konusundaki üstünlüğü neticesinde 1906-1914 yılları arasında İngiltere Almanya'ya kıyasla çok daha fazla gemi inşa edecekti. Özellikle 1914 yılına gelindiğinde İngiltere'nin 38 Dreadnought ve savaş kruvazörüne karşılık Almanya'nın 24 savaş gemisinin bulunması savaşın sonuna doğru Alman Donanmasının stratejik olarak Deniz altılara yönelmesine neden oldu. Savaşın sonunda Almanya'nın Scapa Flow'da teslim olmasıyla birlikte Versay Barışı'nın imzalandığı gün Amiral Reuter tüm gemilerin batırılması emrini vermesi ile Alman donanmasının da sonu hazırlanmış oldu.

---

⁸² Boh, *Unsere Zukunft Liegt auf dem Wasser*, 19.

Kaynakça

1. Arşiv Kaynakları/Archival Sources

Bundesarchiv Militärarchiv (BArch MA).
 Bundesarchiv Abteilung Militarischearchive Reichmarine (BArch MA, RM).
 Bundesarchives Abteilung, Marine Abteilung (BArch MA, RM 38/126).

2. Süreli Yayınlar

Der Wächter 1864-1902, Montag, 06.11.1899.
 Der Deutsche Economist, Berlin'den 13 Marz 1897, "Die Verstärkung der Flotte".
 Kölnische Zeitung, 1803-1945, 21 Marz 1883.
 Kölnische Zeitung, 28.11.1876, Mittwoch.
 Kölnische Zeitung, 1803-1945, 22 Marz 1883.
 Marine Rundschau, Armee Abteilung, 1889.
 Norddeutsche Allgemeine Zeitung, Morgen-Ausgabe, Donnerstag, 02.10.1879.
 Norddeutsche Allgemeine Zeitung, Morgen-Ausgabe, Donnerstag, 03.11.1879.
 The Seward Gateway Newspaper (Seward Alaska), August 10,1916.

3. Araştırma ve İnceleme Eserleri

Akcan, Erol. İttihat Terakki Fırkası'nın Paramiliter Gençlik Kuruluşları. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2015.
 Armaoğlu, Fahir. 19. Yüzyıl Siyasi Tarihi. İstanbul: Alkım Yayınevi, 2010.
 Basting, Von Horst. Kaiser II. Wilhelm Die Kaiserliche Flotte. Planet Wissen, 2013.
 Berghahn, Volker R. "Zu den Zielen des Deutschen Flottenbaus unter Wilhelm II." Historische Zeitschrift 210, no. 1 (1970): 34-100.
 Bitterauf, Theodor. Die Deutsche Politik und die Entstehung des Kriges. München: C. H. Beck (O. Beck), 1915.
 Boh, Felix, Unsere Zukunft Liegt auf dem Wasser, Kaiser Wilhelm und die Marine. Dresden: Buchdruckerei der Kamerad, 1899.
 Bönker, Dirk. "Global Politics and Germany's Destiny 'from an East Asian Perspective': Alfred von Tirpitz and the Making of Wilhelmine Navalism." Central European History 46, no. 1 (2013): 61-96. <https://doi.org/10.1017/S0008938913000034>.
 Bönker, D. "Naval Race between Germany and Great Britain, 1898-1912." Edited by U. Daniel, P. Gatrell, O. Janz, H. Jones, J. Keene, A. Kramer, and B. Nasson. Berlin: Freie Universität Berlin, January 11, 2015.
 Breuilly, John. Avusturya, Prusya ve Almanya'nın Oluşumu 1806-1871. Ali Selman tarafından çevrildi. İstanbul: İletişim Yayınları, 2019.
 Buchan, John. The Battle of Jutland. Thomas Nelson Sons Ltd, 1918.
 Cemal, Salih. "von Tirpitz ve Onun Deniz Atmacaları". Deniz Mecmuası 317 c. 42 (Haziran 1930): 640-641.
 Eckart, Kehr. "Englandhaß und Weltpolitik". Zeitschrift für Politik 17 (1928): 500-526.
 Falkenhayn, Erich von. Birinci Dünya Savaşında Almanya, Faruk Yılmaz tarafından hazırlandı. İstanbul: İz Yayıncılık, 2012.
 Farquharson-Roberts, Mike. A History of the Royal Navy: World War I. London: I.B. Tauris, 1998.
 Fitzsimons, Bernard. Warships & Sea Battles of World War I. Londra: Bpc Publishing, 1973.

- Franken, Klaus. Von Schwarz-Weiss-Rot zu Schwarz-Rot-Gold: der Übergang von Seeoffizieren der Kaiserlichen Marine in die Marine der Weimarer Republik. Berliner Wissenschafts-Verlag, 2018.
- Gencer, Mustafa. Imperialismus und Die Orientalische Frage. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2006.
- German Naval Expert. "The German Navy And England". The North American Review 645 c. 190 (Aug. 1909): 250-257.
- Halpern, Paul G. A Naval History of World War I. Maryland: Naval Institute Press, 1994.
- Havern Sr., Christopher B. Ensuring the Lifeline to Victory: Antisubmarine Warfare, Convoys, and Allied Cooperation in European Waters During World War I. Washington, DC: Naval History and Heritage Command Department of the Navy, 2020.
- Henk, L. von. Zur See. Hamburg: Verlagstalt und Duckerei Actien Gassellschaft, 1896.
- Herwig, Holger. The Imperial German Navy 1888-1918. Routledge Library Editions The First World War. New York: Routledge Taylor Francis Group, 1980.
- Hessell, Ulrich von. Tirpitz: Sein Leben und Wirken mir Berücksichtigung seiner Beziehungen zu Albrecht von Stoch. Stuttgart: 1920.
- Hildebrand, Klaus. "Reich - Großmacht - Nation: Betrachtungen zur Geschichte der deutschen Außenpolitik 1871-1945" Historische Zeitschrift 259, no. 1 (1994): 369-390. <https://doi.org/10.1524/hzhz.1994.259.jg.369>
- Hurd, Archibald ve Henry Castle. German Sea Power: Its Rise, Progress and Economic Basis. New York: Charles Scribner's Sons, 1914.
- Karal, Enver Ziya. Osmanlı Tarihi VIII: Birinci Meşrutiyet ve İstibdat Devirleri (1876 - 1907). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1995.
- Kolonial Abteilung des Auswartiges Amts, Deutsches Kolonialblatt, Amtsblatt für die Schussgebiete des Deutschen Reichs, VI Jahrgang. Berlin: 1895.
- Kelly, Patrick J. "Strategy, Tactics, and Turf Wars: Tirpitz and the Oberkommando Der Marine, 1892-1895." The Journal of Military History 66, no. 4 (2002): 1033-60. <https://doi.org/10.2307/3093263>.
- Lyon, David. Conway's All The World's Fighting Ships, 1860-1905. Londra: Germany Navy, 1979.
- Marti, Oscar Albert. The Anglo-German Commercial and Colonial Rivalry as a Cause of the Great War; A thesis presented to the Department of History. Boston: The Stratford Company, 1917.
- Massie, Robert K. Dretnot/İngiltere, Almanya ve Yaklaşan Savaşın Ayak Sesleri, Mehmet Harmancı tarafından çevrildi. İstanbul: Sabah Kitapları, 1995.
- Mataja, Heinrich. Die Entstehung des Weltkrieges. Berlin: Zentral-Europäischer Verlag, 1921.
- Maurer, John H. "Arms Control and the Anglo-German Naval Race before World War I: Lessons for Today?" Political Science Quarterly 112, no. 2 (1997): 285-306. <https://doi.org/10.2307/2657942>.
- Ortaylı, İlber. Osmanlı İmparatorluğu'nda Alman Nüfuzu. İstanbul: Timaş Yayınları, 2016.
- Raeder, E. Der Krieg zur See 1914, Nordsee Band.
- Rhades, Jürgen. Die Deutsche Marine In Vergangenheit und Gegenwart. Minden/Westfalen: Wilhelm Köhler Verlag, 1967.
- Rahn, Werner. "German Navies from 1848 to 2016: Their Development and Courses from Confrontation to Cooperation." Naval War College Review 70, no. 4 (2017): 12-47.
- Rathmann, Lothar. Alman Emperyalizminin Türkiye'ye Girişi, (Berlin-Bağdat). Ragıp Zarakolu tarafından hazırlandı. İstanbul: Belge Yayınları, 1982.

- Rojek, Sebastian. *Versunkene Hoffnung Die Deustche Marine im Umgang mit Erwartungen und Enttäuschungen 1871-1930*. Berlin: Walter de Gruyter, 2017.
- Rüger, Jan. *The Great Naval Game Britain and Germany in the Age Empire*. New York: Cambridge University Press, 2007.
- Schuselka, Franz. *Mittelmeer Ost und Nordsee*. Leipzig: Widmannsche Buchhandlung, 1845.
- Scientific American a Division of Nature America Inc., *The Battle of Jutland* 23, c. 119 (December 7, 1918): 100-452.
- Seiz, Johann Christian. *Die Türken, Eine Krieger-nation: Wie Sie Entstanden, Ein Grosses Reich In Drei Welttheilen Gegründet*. G. Heckenast, 1854.
- Seligmann, Matthew S., Frank Nögler, and Michael Epkenhans, eds. *The Naval Route to the Abyss: The Anglo German Naval Race 1895-1914*. Boydell & Brewer, 2015.
- Siebold, Alex Freiherrn. *Die Flotten Frage in Ihrer Beziehung*. Würzburg-Leipzig: Woerls Reisebücherverlag, 1897.
- Soy, H. Bayram. *Almanya'nın Osmanlı Devleti Üzerinde İngiltere ile Nüfuz Mücadelesi (1890-1914)*. Ankara: Phoenix Yayınevi, 2004.
- Steinberg, Jonathan. *Bismarck*, Hakan Abacı tarafından çevrildi. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, 2020.
- Sutton, James E. "The Imperial German Navy 1910-1914". Phd diss., Indiana University, 1953.
- Storer, Colin. *Weimar Cumhuriyeti'nin Kısa Tarihi*, Sedef Özge tarafından çevrildi. İstanbul: İletişim Yayınları, 2022.
- Tirpitz, Amiral von. *Tirpiç'in Hatıratı, Büyük Erkan-ı Harbiye Reisliği IX. Şube Müdürü Dz. Kaymakam Sait Talat tarafından çevrildi*. İstanbul: Deniz Matbaası, 1932.
- Valentin, Veit. *Deutsche Geschichte Band II, 1885-1947*. Münih: Droemer Knauer, 1965.
- Wettler, Franz Uhle. *Alfred von Tirpitz in seiner Zeit*. Bonn: Verlag E. S Mittler, 1998.
- Wienfort, Monika. *Prusya Tarihi*. Arif Ünal tarafından çevrildi. İstanbul: Runik Kitap, 2020.
- Wiest, Andy. *The Illustrated History of World War I*. New Jersey: Amber Books Ltd, 2021.
- Winkler, Heinrich August. *Der Lange Weg nach Westen Deutsche Geschichte vom Ende des Alten Reiches bis zum Untergang der Weimar Republik. Band 1*. München: Beck, 2010.
- Williams, Joseph. *The Sunken Gold: A Story of World War I Espionage and The Greatest Treasure Salvage in History*. Chicago: Chicago Review Press Incorporated, 2017.
- Wyckoff, Richard L. "The Anglo- German Naval Race". Master Thesis, Florida Atlantic University Boca Raton, 1972.